

Передплатний індекс 06731, для організацій 06732  
Ізобретатель и рационализатор · Inventor and rationalizer  
Erfinder und Rationalisator · Inventeur et rationalisateur

# ВИНАХІДНИК І РАЦІОНАЛІЗАТОР

ВР 2008  
№4

Читайте в цьому  
номері:

- Новости науки и техники
- Изобретатели предлагают для бизнеса и производства
- Новые решения, разработки, технологии и проекты
- Инновационная деятельность
- Правовая охрана объектов промышленной собственности
- Из истории изобретательства
- Репортажи, выставки, конкурсы

ЗІ СВЯТОМ ! ЗІ СВЯТОМ ! ЗІ СВЯТОМ ! ЗІ СВЯТОМ !

3 міжнародним днем  
інтелектуальної власності !

# Журнал

про інженерні  
новітні розробки,  
рішення, технології  
та проекти

# Зміст

Науково-популярний, науковий журнал

© "Винахідник і раціоналізатор"



№ 4(77)/2008

Изобретатель и рацionalизатор • Inventor and rationalizer

Erfinder und Rationalisator • Inventeur et rationalisateur

Адреса редакції: 03142 м. Київ-142, вул. Семашка, 13, Тел./факс: 424-51-81, 424-51-99,  
www.vr.ukrnetb.info, e-mail: vr@online.ua  
передплатний індекс – 06731, для організацій – 06732

**Засновник журналу:**  
Українська академія наук

**Зареєстровано:**  
Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України

**Свідоцтво:**  
Серія КВ №4278 від 31.07.1997 р.

**Головний редактор**  
Зубарев О.М.

**Заступник головного редактора**  
Остроумов І.В.

**Голова редакційної ради**  
Оніпко О.Ф.,  
доктор технічних наук

**Заступник голови редакційної ради**  
Ващенко В.П.,  
доктор технічних наук

**Заступник голови редакційної ради**  
Харченко В.П.,  
доктор технічних наук

**Редакційна рада**

Андрощук Г.О., к.е.н.; Білоус Г.М.; Борисевич В.К., д.т.н.; Булгак В.Л., к.т.н.; Вербицький А.Г., к.т.н.; Висоцький Г.В.; Гончаренко М.Ф.; Давиденко А.А., к.пед.н.; Димчичан А.В., д.т.н.; Індукан В.К.; Злочевський М.В.; Колюков М.О., к.т.н.; Корнєєв Д.І., д.т.н.; Коробко Б.П., к.т.н.; Крайнев П.Н.; Жаринова (Красовська) А.Г. к.е.н.; Кривущ В.Г., д.т.н.; Лівінський О.М., д.т.н.; Лісін М.П.; Маргащук С.В., к.ф.-м.н.; Немчин О.Ф.; Орлюк О.П., д.ю.н.; Остроухов В.В., д.т.н.; Пападіді М.В., д.н. в галузі права; Пічкур О.В.; Синицін А.Г.; Ситник М.П.; Стогній В.С., к.т.н.; Топчев М.Д.; Удов С.І., д.т.н.; Федоренко В.Г., д.е.н.; Хмаря Л.А., д.т.н.; Цибульов П.М., д.т.н.; Черейж П.І. д.м.н.; Черепко О.І., д.е.н.; Черепов С.В., к.ф.-м.н.; Шовкалюк В.С.; Якименко Ю.І., д.т.н.

Видається за інформаційної підтримки  
Державного департаменту інтелектуальної  
власності, ДП "Український  
інститут промислової власності" та  
Інформаційного агентства "Інтерфакс-  
Україна".

Погляди авторів публікацій не завжди  
збігаються з точкою зору редакції. Матеріали  
друкуються мовою оригіналу.  
Відповідальність за зміст реклами несе  
рекламодавець. Відтворення (повністю  
або частково) текстових, фото та інших  
матеріалів без попередньої згоди ре-  
дакції журналу "ВР" заборонено.

Незважаючи на те, що у процесі підго-  
товки номера використовувалися всі  
можливості для перевірки фактичних  
дань, що публікуються, редакція не  
нese відповідальність за точність над-  
рукованої інформації, а також за мож-  
ливі наслідки, пов'язані з цими ма-  
теріалами.

Матеріали, які надійшли до редакції, не  
повертуються.

Формат 60x84/8. Папір крейданий.  
Ум.-друкарк. 4,65. Наклад 4 800 прим.  
Друкарні ТОВ "ДКС-Центр".

Тел.: 467-65-28.  
Підготовка номера до друку  
А.Дзибка, Т.Столярчук, С.Буйновський

Відповідальний за випуск: А.Оніпко

З підтримки компанії "Діней",  
www.dinal.com

Ціна договірна

Науково-популярний, науковий журнал

© "Винахідник і раціоналізатор"

№ 4(77)/2008

Изобретатель и рацionalизатор • Inventor and rationalizer

Erfinder und Rationalisator • Inventeur et rationalisateur

Адреса редакції: 03142 м. Київ-142, вул. Семашка, 13, Тел./факс: 424-51-81, 424-51-99,  
www.vr.ukrnetb.info, e-mail: vr@online.ua  
передплатний індекс – 06731, для організацій – 06732

**Новини науки і техніки** ..... 2

**Винахідники пропонують для  
бізнесу та виробництва** ..... 4

**Зі святом!**

**Микола Паладій**  
**Мислити – уявляти – створювати** ..... 6



**Нові рішення, розробки технології і  
проекти**

**Володимир Дорошенко**  
**Високі технології ліття металу.**

**Як обладнати ливарну дільницю?** ..... 8



**Інноваційна діяльність**

**Лариса Басанская**  
**Вступление Украины в ВТО положительно  
повлияет на ее инвестиционный климат** ..... 11



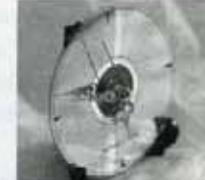
**Кульчицький І.І.**

**Проблеми розвитку малого інноваційного  
підприємництва** ..... 12



**Лариса Басанская**

**Украине необходимо стимулировать IPO на  
национальном активном биржевом рынке** ..... 18



**Сергій Маргащук, Олександр Морозов**

**Роль об'єктів інтелектуальної власності у  
конкурентоздатності виробництва** ..... 19



**Правова охорона об'єктів  
промислової власності  
(інтелектуальної власності)**

**Чернолес В.П.**  
**Проект инструкции о порядке выплаты авторского**

**вознаграждения за рационализаторские  
предложения (за содействие  
рационализаторскому творчеству)** ..... 24



**Цибульов П.М., Зінов В.Г.,**

**Чеботарьов В.П., Юджин Суні**

**Прогнозування нових технологій** ..... 29



**Творчість молодих**

**Денис Гордиенко**  
**Светомузыкальная установка "Сканирующий  
прожектор"** ..... 34



**Рекомендації та консультації**

**Кочеткова А.В.**  
**Національна та зарубіжна патентна документація:  
можливості доступу та використання** ..... 36



**З історії винахідництва**

**Антоніна Ферчук**  
**27 червня 1918 року видано "Регістраційне  
свідоцтво" № 1 на винахід** ..... 41

**Репортажі, виставки, конференції**

**Є така служба. Регіональний центр  
опікуватиметься інноваційним розвитком** ..... 42

**Підсумки Всеукраїнського конкурсу "Винахід-2007"  
та Всеукраїнського конкурсу на нагороду ВОІВ для**

**підприємств з інноваційною діяльністю** ..... 44

**Новації для бізнесу і користь для суспільства.**

**Проблеми і шляхи їх подолання** ..... 47

## ЯПОНСКИЕ УЧЕНЫЕ СОЗДАЛИ БРОНЕЖИЛЕТНЫЙ ШЕЛК

Японские ученые создали очень крепкий материал — паутинный шелк, с помощью которого можно со-здавать различные предметы, начиная от носков и заканчивая бро-нежилетами.

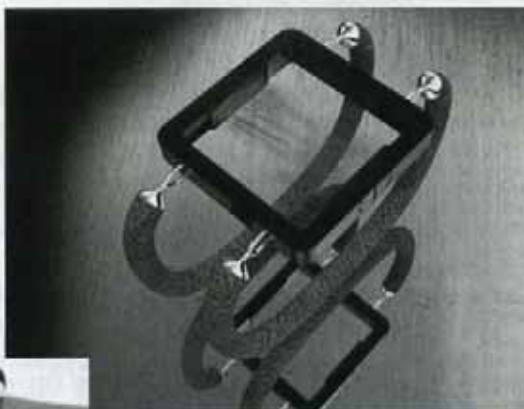
Исследователи из университета Shinshu, расположенного в городе Нагано, для получения сверхпрочного материала внедрили гены паука в тело шелковичного червя.

В результате ученые получили один из самых прочных материалов, существующих на сегодняшний день. Паутинный шелк ученые назвали бронежилетным, так как он в пять раз прочнее, чем ткань той же толщины, сделанная из металлических нитей.

Кроме того, новый материал обладает удивительной способностью смягчать удары, которая превосходит даже способности кевлара — синтетического волокна, использующегося для производства пуленепробиваемых жилетов.

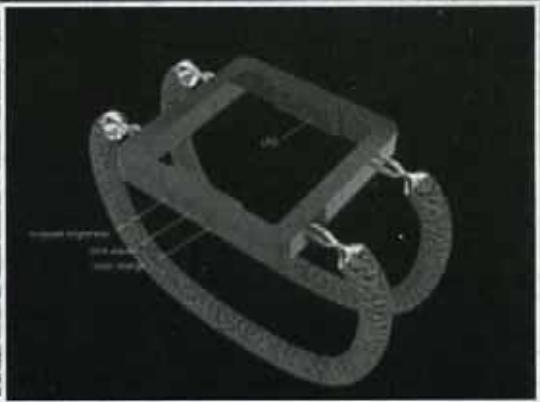
За коммерческое использование паутинного шелка принялася уже японская компания Okamoto, которая к 2010 году намерена наладить выпуск паутинной продукции.

Сообщает *gizmodo.ru* ◉



Эти довольно необычные наручные часы от дизайнера Tao Ma обладают полностью прозрачным дисплеем, благодаря чему создают некую иллюзию того, что время отображается прямо на коже руки. Причем, цвет отображения цифр можно будет выбрать по своему вкусу, равно как и уровень яркости. Необычно, но, к сожалению, пока не существует.

Сообщает gizmodo.ru ©



## АВТОМОБІЛЬ НА ВОЗДУХЕ

Конструктор автомобільних двигунів пообещав, що в течієння року в продажу поступитиме автомобіль, який працює на сжатому повітря та не викидає викидів вихлопних газів.

**OneCat** — п'ятимісний автомобіль з корпусом зі склопластикової композитної матеріалу та вагою всього в 350 кг — буде коштувати близько п'яти тисяч доларів. Він буде працювати на сжатому повітрі, яке зберігається в баках, вбудованих в ходову частину автомобіля.

Баки можна буде поповнювати повітрям з компресора всього за три хвилини, що гораздо швидше, ніж зарядка електроавтомобіля.

Крім того, поповнювати баки можна буде за чотири години при допомозі имеючогося в машині компресора.

В ході дальніх поездок давлення сжатого повітря, приводящого в рух циліндри, можна підвищувати при допомозі сжигання практично будь-якого виду палива. При цьому повітря нагрівається та розширяється, тем самим підвищуючи давлення на циліндри.

Розробники утверджують, що при поїздках на дальні відстані новий автомобіль буде споживати лише 2,5 літра палива на 100 км.

При русі в міських умовах експлуатація нового автомобіля буде обходиться ще дешевше.

"Цю машину будуть купувати тільки те, хто волить проблеми захисту оточуючої середовища", — говорить французький інженер та конструктор двигунів Гі Негрэ.

"Она також має бути дуже економичною", — додав він.

### Больша економия

Інженер уже більше десяти років твердить, що він вже представив готовий продукт. Однак на сей раз Гі Негрэ недавно заручився підтримкою індійського конгломерату Tata в роботі над автомобілем.

ки свого двигуна.

Tata — єдинственна велика фірма, яка зможе отримати ліцензію на продажу автомобіля з двигуном на сжатому повітрі. Машина буде продаватися



только в Індії. Інженер надається у说服ити інвесторів в інших країнах побудувати свої власні заводи по випуску цього автомобіля, причому корпус, як очікується, на 80% буде складатися з місцевих матеріалів.

"Все це приведе до значущого зниження викидів, оскільки відпаде необхідність доставки запчастин з різних країн світу", — говорить він.

Гі Негрэ вважає, що кожен завод має сам, без посередників, продавати свої машини.

При цьому він надається отримати 1% прибутку від продажів, які, за його обрахунками, складатимуть близько 680 тис. машин в рік.

"Я дуже надається, що цей проект буде успішним. Це дійсно дуже сміливий експеримент в розробці економичної машини", — говорить член Общества інженерів-механіків Терри Сполл.

Однак, за словами Гі Негрэ, дуже цікаво буде оцінити безпеку нового автомобіля, а також перевірити, якому він буде сподобатися автомобільникам, які привикли до різноманітних пристрійств, створюючих комфорт, але підвищуючих вагу автомобіля.

По словах Гі Негрэ, питання безпеки в цій машині не стоїть — при аварії баки з сжатим повітрям не вибухають, а розкалываються з оглушальним треском. "Сама найбільша небезпека при цьому — для вух", — говорить він.

По матеріалам BBC.com ©





## Винахідники пропонують для бізнесу та виробництва

Автори, матеріали яких вміщено в цій рубриці, шукають надійних партнерів для реалізації своїх ідей та винаходів. Якщо Вас зацікавила та чи інша вітчизняна розробка, звертайтесь до редакції журналу "Винахідник і раціоналізатор", вказавши реєстраційний номер.

Рег. № smb-068

### СВЕТОДИОДЫ ИНФРАКРАСНЫЕ

Источники излучения инфракрасные нового поколения.

Работают при комнатной температуре в интервале спектра 2,5-5,0 мкм.

Инфракрасные источники излучения выпускаются по уникальной технологии, промышленностью в странах СНГ и за рубежом не производятся.



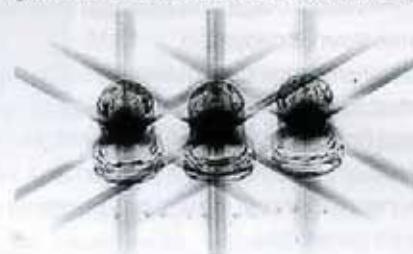
Могут быть изготовлены в виде: излучаемых дискретных, линейных и матричных элементов; в паре с фотоприемником как оптические сенсоры различного типа. Серия инфракрасных излучаемых источников на длины волн 2,5; 2,7; 2,9; 3,1; 3,32; 3,8; 4,27; 4,67 мкм получила наибольшее практическое использование, так как полосы поглощения основных промышленных загрязнителей атмосферу газов находятся в спектральном диапазоне 2,5-5,0 мкм. Высокий квантовый выход, быстродействие, малые габаритные размеры, масса и низкое энергопотребление определяют их широкий спектр области

#### Уважаемые читатели!

Разработки и другие новации, размещенные в данном разделе, имеющие кодировку "smb", принимают участие в ежегодном Всеукраинском Конкурсе "Отечественные прикладные научно-технические разработки для малого и среднего бизнеса", в Международном салоне изобретений и новых технологий "Новое время" (г. Севастополь).

Приглашаем читателей, высказать свое мнение о работах, участвующих в конкурсе. У Вас есть интересные разработки? Присылайте Ваши материалы и мы разместим их на страницах журнала!

использования: инфракрасная спектроскопия; автоматические системы контроля и регулирование технологических процессов;



контроль окружающей среды; метрическое свидетельство фотоприемников; приборы газового анализа; оптоэлектронные устройства.

Инфракрасные источники излучения созданы по оригинальной технологии получения многокомпонентных твердых растворов и гетероструктур на основе полупроводниковых соединений АЗВ5, разработанной совместно с физико-техническим институтом имени А.Ф. Иоффе АН России. Образцы работают при комнатной температуре, имеют высокое быстродействие 10-7-10-8с, мощность излучения 0,1-1 мВт, диапазон частот электронной модуляции до 10 МГц. Время работы на отказ не меньше 30 тыс. час., угол излучения относительно оси источника 30 град. Инфракрасные источники излучения — элементная база для приборов нового поколения.



Рез. № smb-069

## НОВЫЕ СПОСОБ И ТЕХНОЛОГИЯ ИЗБАВЛЕНИЯ ОТ ЗАПАДНОГО КУКУРУЗНОГО ЖУКА (ЗКЖ) - DIA- BROTICA VIRGIFERA VIRGIFERA

В результате длительной работы Центра инновационных технологий – (автор проекта) в сотрудничестве с соавторами - Институтом защиты растений и Центральной научно-исследовательской лаборатории Государственной службы карантина растений г.Киев, ЧНПФ "Ганоль" г. Кировоград предложена принципиально новая по способу технологии по борьбе с "чумой" XXI века западным кукурузным жуком (ЗКЖ). Проведенные испытания в реальных условиях и с реальным жуком дали положительные результаты.

**Diabrotica virgifera virgifera Le Conte –**  
**Западный кукурузный жук**

Систематическое положение: отряд Coleoptera, семейство Chrysomelidae

Происхождение: Центральная и Южная Америка.

Расселение: Широко распространено в кукурузном поясе США. Занесен в Европу, где впервые выявлен в 1992 г. в Югославии. В последующие годы обнаружен в 15 странах: в Венгрия и Хорватии в 1995 г., в Румынии – в 1996 г., Боснии и Герцеговине – 1997 г., Болгарии, Италии – 1998 г., Словакии - 2000 г., в Швейцарии – 2001 г., Австрии, Чехии, Франции – 2002 г., в 2005 г. – в Польше. В 2001 г. жук был обнаружен в Закарпатье (Украина) близ границы с Венгрией и Румынией. В 2002 г. площадь, на которой его здесь обнаруживали, превышала 500 кв.км (50.0 тыс.га), сегодня эта цифра достигла уже более 5000 кв.км (500.0 тыс.га). Рост в 10 раз!!!

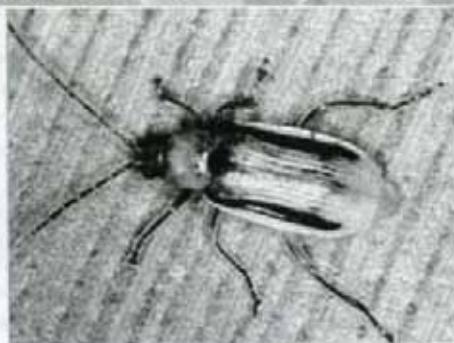
Ежегодные убытки сельского хозяйства от ЗКЖ в Западной Европе составляют более 20.0 млрд. евро.

### Особенности биологии

В течение года западный кукурузный жук (ЗКЖ) развивается в одном поколении. Температурный оптимум лежит в пределах 21-30° С. ЗКЖ – монофаг, личинки питаются исключительно кукурузой. Плодовитость около 1000 яиц. Массовый выход жуков из почвы происходит в начале цветения кукурузы. Вскоре после вылета жуки приступают к питанию и спариванию. Спустя две недели самки начинают откладывать мелкие

желтоватые яйца, преимущественно у самого основания стеблей кукурузы на глубину до 20 см, предпочитая увлажненные участки.

Зимует ЗКЖ на стадии яйца. Яйца выдерживают температуру до -10° С. Весной при средней температуре почвы 11° С белые червеобразные личинки с коричневой головной капсулой приступают к питанию корешками кукурузы. Развитие завершается всего за 2-3 дня.



### Выявление и идентификация

О заселении ЗКЖ кукурузы можно судить по ее пожелтению и отставанию в росте. При этом следует учитывать, что основная масса личинок ЗКЖ (до 90 %) сосредоточивается в радиусе 10 см вокруг стебля.

### Вредоносность

Жуки обгрызают метелки, столбики женских соцветий, иногда молодые початки, снижается урожайность. Наибольший вред причиняют личинки, пытающиеся корнями растений. Наличия 29 личинок на корнях одного растения достаточно для полной его гибели.

### Способы распространения

На стадии взрослой особи самостоятельно, с помощью ветра. Проникая в различные транспортные средства (часто в самолеты), переносятся на значительные расстояния, образуя новые очаги.

### Карантинные мероприятия и меры борьбы

Система борьбы включает: обязательный севооборот, замену поздних посевов ранними (лучшие сроки – до начала июня), использование приманочных растений и устойчивых сортов, обладающих высокой регенерационной способностью корней и более глубоким их залеганием. Основными же мерами борьбы являются обработки растений пестицидами против жуков и внесение пестицидов в почву против личинок.

Эти способы результата не дают по некоторым причинам: привыкание ЗКЖ к приманкам и генетике растений; нанесение вреда почве химикатами.

**МИСЛИТИ – УЯВЛЯТИ – СТВОРЮВАТИ**

Під таким гаслом відзначається в цьому році Міжнародний день інтелектуальної власності.

2000 року держави-члени Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) започаткували святкування Міжнародного дня інтелектуальної власності. Засновники свята мали на меті підвищення усвідомлення ролі інтелектуальної власності в повсякденному житті та визнання висліду винахідників та авторів у світовий суспільний розвиток.

Дата обрана не випадково. Саме у цей день – 26 квітня 1970 року конвенція, що заснувала ВОІВ, набула чищеності.

Починаючи з 2001-го року ВОІВ та її держави-члени щорічно святкують Міжнародний день інтелектуальної власності 26 квітня.

Відзначення Міжнародного дня інтелектуальної власності, безумовно, сприяє підвищенню рівня інформованості про те, як охоронні документи на об'єкти промислової власності та авторське право впливають на повсякденне життя; як їх правова охорона сприяє розвитку творчої та інноваційної діяльності, допомагає визнанню творчості та внеску авторів у розвиток суспільства в усьому світі тощо.

Діяльність державної системи правової охорони інтелектуальної власності України не стойти осторонь цього процесу, активно сприяючи його інтеграції.

Про окремі досягнення у сфері інтелектуальної власності в Україні розповідає Микола Паладій, голова Державного департаменту інтелектуальної власності, д-р наук у галузі права, канд. юридич. наук.

У нашій країні зараз існують широкі можливості для українських науковців, винахідників, творців спрямувати власні творчі інтереси, талант на створення конкурентозздатної продукції.



М. Паладій

Важливо розробити та ввести механізми ефективного перетворення інтелектуальних ресурсів нації, інтелектуального капіталу українського суспільства у виробництво матеріальних і духовних благ. Необхідно на державному рівні чітко визначити, які саме вітчизняні винаходи, новітні технології, досягнення у сфері культури й мистецтва забезпечать необхідний рівень конкурентоздатності на світовому ринку та вкладати максимум засобів у розвиток саме цих напрямів.

Останні п'ять років в Україні зберігається тенденція до щорічного збільшення кількості заявок на видачу охоронних документів майже на всі об'єкти промислової власності. У середньому до Держдепартаменту

щорічно надходить близько 35 тис. заявок на різні об'єкти права інтелектуальної власності (в тому числі понад 15 % від іноземних заявників), а видається до 25 тис. охоронних документів (патентів, свідоцтв). Це середні цифри. При цьому найбільш активними серед іноземних заявників є представники США, Німеччини, Франції, Швейцарії. Це свідчить про те, що ринок України становить інтерес для іноземних заявників. Безумовним досягненням вважаємо скорочення термінів розгляду заявок, що вдалося зробити завдяки здійсненню низки організаційно-технічних заходів. Якщо заявка на винахід, прийнята в 2000 році, розглядалася в середньому 33 місяці, то з 2006 року цей показник зменшився до 15 місяців. Таку ж тенденцію маємо й щодо торговельних марок.

Помітний прогрес, пов'язаний із застосуванням найсучаснішої техніки і технологій у процесі набуття прав на об'єкти промислової власності. Держдепартамент активно працює в напрямі впровадження електронної подачі матеріалів заявок на об'єкти права інтелектуальної власності, використання найсучаснішого інформаційного забезпечення, удосконалення експертизи заявок.

Важливим для нас питанням є виконання норм закону України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу в Україні", що стосується забезпечення

чення прав інтелектуальної власності УЄФА, зокрема, при проведенні експертизи заявок. З цією метою відповідно до норм ч. 3 ст. 6 згаданого закону створена спеціалізована група експертів.

Взагалі законодавство України і, насамперед, така важлива його складова як захист прав інтелектуальної власності відповідають міжнародним нормам і стандартам, що використовуються у країнах-членах Світової організації торгівлі (СОТ), а більшість його норм гармонізовано з положеннями відповідних Директив Ради ЄС. Але необхідно активізувати роботу щодо подальшого удосконалення положень, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, що є в загальному і спеціальному законодавстві України. У першу чергу це стосується змін, спрямованих на приведення у відповідність правових норм і термінів, що застосовуються в Цивільному, Господарському кодексах України і спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності. Крім того, необхідно адаптувати національне законодавство до законодавства ЄС. Вимагають також удосконалення правові норми, пов'язані з введеним об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, оцінкою вартості прав інтелектуальної власності, захистом прав на комерційну таємницю та ін.

Одним зі способів захисту прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку є розгляд заперечень проти рішень Державного департаменту інтелектуальної власності в Апеляційній палаті, що є колегіальним органом Держдепартаменту. Будь-яка особа може перед звертанням до суду або замість нього подати в Апеляційну палату заперечення проти рішення Держдепартаменту щодо набуття прав інтелектуальної власності. Апеляційна палата розглядає також і заяви про визнання торговельної марки добре відомою на території України.

Продовжується виконання урядової Комплексної програми профілактики злочинності у відповідності з "Програмою скоординованих дій правоохоронних і контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, поширенням і реалізацією аудіо- і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності". Нині вирішується питання про підвищення статусу Координаційної ради з питань захисту прав інтелектуальної власності.

Уже кілька років активно працюють у регіонах України державні інспектори з питань інтелектуальної власності, що є співробітниками Держдепартаменту. У рамках виконання згаданої Програми державними інспекторами здійснюються разом із представниками правоохоронних і контролюючих органів перевірки щодо дотримання законодавства в сфері інтелектуальної власності. На сьогодні важливо збільшити чисельність інспекторів, щоб підвищити ефективність роботи в усіх регіонах України.

Триває робота, пов'язана з легалізацією використання комп'ютерних програм і баз даних в органах виконавчої влади в рамках затвердженого Урядом у 2002 р. "Концепції легалізації програмного забезпечення і боротьби з нелегальним його використанням".

Хочу особливо підкреслити, що підготовка кваліфікованих фахівців з питань інтелектуальної власності на сучасному етапі є одним з найважливіших завдань Держдепартаменту. Недостатня поінформованість суспільства в питаннях охорони прав інтелектуальної власності приводить до порушень цих прав, а також гальмує введення об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, що позначається на економічному розвитку держави й одержанні належного прибутку його громадянами.

Актуальним також є питання про підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій у сфері інтелектуальної власності. Планується удосконалювати систему безперервної освіти шляхом широкого застосування дистанційних технологій навчання і сучасних форм організації навчального процесу.

Важливою складовою діяльності Держдепартаменту є попилення знань та інформаційне забезпечення в сфері інтелектуальної власності з метою формування у населення правової культури й базових знань у цій сфері. Держдепартаментом постійно здійснюється комплектування Фонду патентної документації громадського користування, що забезпечує доступ громадськості до національної патентної документації і патентної документації зарубіжних країн. Комплектування фонду здійснюється як шляхом міжнародного обміну патентною документацією, так і в рамках міжнародного співробітництва Держдепартаменту з ВОІВ і ЄПВ у сфері патентної документації та інформації.

Підбиваючи підсумки, варто підкреслити, що державна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні впевнено наближається до міжнародних стандартів, і ми маємо намір здійснити комплекс необхідних організаційно-правових заходів, спрямованих на її подальше удосконалення.

Матеріал предоставлен УКРПАТЕНТОМ ©





## ВИСОКІ ТЕХНОЛОГІЇ ЛИТТЯ МЕТАЛУ. ЯК ОБЛАДНАТИ ЛИВАРНУ ДІЛЬНИЦЮ?

Україна споконвіку славилася мистецтвом ливарництва. За радянських часів чи не перше місце в світі займали по литтю металу на душу населення. Системна інтеграція вітчизняної економіки в світовий економічний простір, про що свідчить недавній вступ України у ВТО, стимулює розвиток конкурентноздатних технологій в нашій країні, зокрема в машинобудуванні при зниженні металоємності і собівартості продукції за рахунок виробництва високоточних деталей-виливків.



Статистика випереджаючого зростання оброблюваної промисловості в Україні свідчить про необхідність розвитку металозаготовітельної бази на інноваційно-інвестиційній основі. Про один зі шляхів відродження цієї галузі: "машинобудівельної металургії" з погляду українського підприємця підготовлена ця інформація.

Інвестиції тоді вигідні, коли вони вкладаються в нову технологію. У ливарній справі стає все популярнішою зручна технологія, коли отримати модель виливка означає вже наполовину отримати виливок. Модель виливка з пінополістиролу (пінопласти), така, як упаковка від телевізора, або разова харчова тарілка, яких штампують мільйонами на автоматах, а плитами піно-

полістиролу утеплюють зовнішні стіни висотних будинків.

За схожою технологією для серії виливків моделі проводять задуванням порошку пінополістиролу в легкі алюмінієві прес-форми (вельми прості у виготовленні) з подальшим спінюванням гранул при їх нагріві. Для виробництва разових і крупних виливків (іноді вагою до декількох тонн) підходить метод вирізування моделей з плит пінополістиролу нагрітим піхромово-воє дротом, наприклад, по шаблонах, а також сьогодні все частіше застосовують широку гаму оброблювальних центрів плуттерного, або фрезерувально-гравірувального типу (точність позиції ріжучого інструменту – від  $\pm 0.05$  до  $\pm 0.1$  мм), що стали по ціні доступними для підприємців, зокрема для виготовлення моделей та рекламних макетів. Модель, а потім виготовлений по ній виливок мають високу точність і конкурентний товарний вигляд.

Вільно можна побачити, "помащати" виливок в моделі, проміряти її стінки, чого при



звичайній формовці для складних з декількох стержнями виливків просто не зробити. Відсутній зсув стрижнів і форм при зборці (оскільки відсутні самі стержні).

Моделі фарбують швидковисихаючою фарбою з вогнетривким порошком, збирають з ливниці, засипають сухим піском в ящику (контейнері) і заливають металом.

При заливанні метал випаровує модель і собою не заміщає. У цій операції заміни одного на інше — весь "фокус" або ноу-хау цієї технології, який визначає її назву — лиття за моделями, що газифікуються (спосіб ЛГМ, за російською назвою "литє по газифіцируемым моделям"), і робить її унікальною. В усіх інших способах формовки по моделі присутня попередня операція її видалення перед заливкою, а в такій відсутності видалення моделі з форми криється і "секрет" точності одержуваних виливків. Що заформували, те і відлили в нерухому навколошньому піску. Зняття "копії" з моделі відбувається одночасно з "перетворенням" моделі у виливок, що жартома можна порівняти з виконанням "фотографії" шляхом "убивання" оригіналу, або як у шаховій партії з жертвою пішака (моделі) для виграшу тури (виливка).

Щоб модель не диміла в цеху при заливці, з контейнера відсмоктують насосом гази — розрідження підтримують приблизно пів атмосфери. Лиття по піномоделям відноситься до високих технологій ливарництва, які ламають стереотип, що високі технології — це обов'язково складні малодоступні виробництва, і які дозволяють зробити крок попереду конкурентів на шляху до зміщення власного машинобудування.

Виробничі дільниці: модельна, формувальна, плавильна, очисна мають приблизно однакові площини і оснащуються простим устаткуванням. Уся формовка складається з засипки сухого піску без масивних високоточних машин пресування, струшування, пристройів зборки форм. Акцент уваги перенесений на виробництво моделей — цих "найлегших іграшок" із щільністю матеріалу 25-27 кг/куб. м, що переважно "довіряють"



жіночим рукам, часто розташовуючи на другому і вище поверхах цехів.

Оборотне охолодження піску ведуть у пневмопотоці, або з застосуванням найпростіших конвеєрів, ці металоконструкції для економії приміщень часто монтують ззовнішнього боку стіни цеху, на повітря сухий

пісок в силосі зберігається не боячись морозу. Для чорних і кольорових сплавів використовується однакове устаткування, що, завдяки своїй простоті, без утруднень виготовляють в Україні (для інших видів формовки якісне устаткування треба імпортувати).

Таким способом одержують виливки з чавуну і сталі усіх видів, бронзи, латуні й алюмінію всіх марок. У ящику "на кущі" можна відразу літи десятки виливків, як ювелірні вироби.

Цехи і дільниці з цією гнучкою технологією множаться по всьому світі — від Америки до Китаю, на заводах General Motors, Ford Motors, Fiat. Світова практика свідчить про постійне зростання виробництва відливків цим способом, яке перевишило 1,5 млн. т/рік, в одному КНР працює більше 1,5 тис. таких цехів, прогноз на найближче майбутнє дають цій технології 10-20% світового ліття.

Інститут ФТИМС, м. Київ (відділ ФХПФ під керівництвом проф. Шинського О.І.), зберігаючи в цій справі "фірмову" спеціалізацію, як одну з граней своїх науково-інженерних досягнень, спроектував і запустив ряд дільниць у Росії, поставив і впровадив таке устаткування в Польщі і В'єтнаму, з осінніх об'єктів — цех на 400 т/місяць у



Дніпропетровську. У інституті, що є лідером по способу ЛГМ, створено і поставляється замовникам базове технологічне устаткування ливарних цехів для одиничного, серійного і масового виробництва виливків з чорних і кольорових сплавів за цим способом потужністю 100 - 5000 т/рік. Потенціал технології такий, що вона дозволяє літи не тільки метали і сплави, але й композити.

Низькі витрати на матеріали (всього 4 види, не застосовуються у формі в'яжучі) заощаджує не менш 100 дол./т ліття, а розміщення виливків по всьому обсязі контейнера дає вихід придатного до 70-85%, економію по шихті ме-

талу на 250-300 кг, електроенергії 100-150 кВт·ч., маси ліття на 10-20% у порівнянні з традиційною опочкою формовою. Особливо велика економія при літті складних виливків зі зносостійких сталей (шини для машин виробництва цегли, била, молотки і деталі дробарок), тому що різко знижуються витрати на механообробку. Також ллють без обмежень колеса, зірочки, корпуса, сантехніку, голівки і блоки циліндрів бензинових і дизельних двигунів, художні, паркові й інші виливки.

За даними General Motors при виробництві блоку циліндрів маса його зменшилася на 15% і трудомісткість механічної обробки на 50 % у порівнянні з традиційним літтям у стержнях. Освоєння ліття чавунних блоків автомобільних двигунів об'ємом 1,3 л для автомобіля Славута технологи ФТІМС вважають своїм серйозним досягненням, блок легше аналога на 5 кг. На стадії від проектування оснащення до виготовлення серії виливків проходять в цьому інституті ще два види блоків циліндрів двигунів.

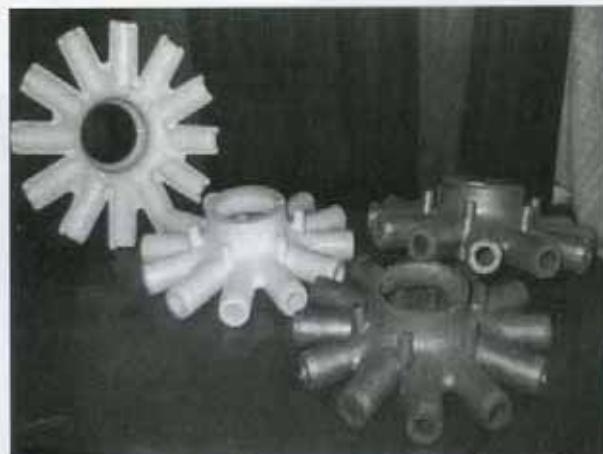
Досвід запуску цехів до 50-150 т/місяць показав строк окупності 9-12 місяців, набір

устаткування для цехів 10-80 т/місяць відрізняється мало. Капітальні витрати на організацію виробництва скорочуються в 2-2,5 рази, так як і терміни введення цеха в експлуатацію. Легко розмістити

такі дільниці при кузнях, термічних, ремонтних і інших цехах. Якщо створювати або реконструювати ливарню, то технологія ЛГМ —

той бізнес, у якому метал своїм устаткуванням і робочою силою переводиться у високотехнологічний наукомісткий товар, що відрізняється найвищою якістю.

У Києві в дослідному цеху інституту ллють чорні і кольорові метали, вагою виливка до 2500 кг. Ливарний цех продукує виливки з чавуну, сталі, алюмінію, мідних сплавів (латунь, бронза) до 50 т на місяць і виконує замовлення на серійні і разові деталі. Інститут ФТІМС проєктє цехи і ділянки, розробляє технологію конкретних деталей, поставляє устаткування й оснащення. Виконується пуско-наладка всього комплексу поставленого устаткування і впровадження технології, навчається персонал. Інститут є координатором замовлень для цехів-партнерів 400 т на місяць — точне ліття деталей маси (0,1-2500 кг) з мінімальною механообробкою без обмежень на



форму виливка, формує портфель експортних замовлень.

На жаль, вітчизняні виробники експортують велику частку металу в чушках, сліяхах і масивних заготовках, а також брухт, тоді, як Німеччина в 2004 році експортувала 31% виливків, повністю імпортуючи руду (переважно з Бразилії) і метал. ЛГМ можна віднести до наукових високих технологій ливарництва, що здатні виправити вказану тенденцію, вони всупереч стереотипу, що склався, свідчать, що високі технології — це не обов'язково складні малодоступні процеси. Ними все більше зацікавлюються вітчизняна металообробка і машинобудування у міру змінення тенденції переходу від неглибокої переробки і експорту напівфабрикатів і сировини до випуску наукової продукції, що особливо вигідним є для України, котра відноситься до нечисленних країн із замкнутим металургійним циклом виробництва металів з власних руд і де поширюються впевненість, що, чим швидше ми станемо до деталей і машин переробляти свій метал, тим раніше досягнемо європейського рівня добробуту.



Інноваційна  
діяльність



ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО  
УКРАЇНИ  
з ІНВЕСТИЦІЙ  
ТА ІННОВАЦІЙ

Лариса Басанская

## ВСТУПЛЕНИЕ УКРАИНЫ В ВТО ПОЛОЖИТЕЛЬНО ПОВЛИЯЕТ НА ЕЕ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ

Вступление Украины к ВТО положительно повлияет на ее инвестиционный климат — продемонстрировали результаты опроса, проведенного среди участников 4-ой ежегодной конференции Института Адама Смита "Украинский инвестиционный саммит", которая состоялась

10-12 марта 2008 года в Лондоне (Великобритания).

Об этом сообщил участник одного из наибольших международных форумов по инвестициям в Украину, Заместитель

Председателя Государственного агентства Украины по инвестициям и инновациям (Госинвестиций)

Сергей Москвин.

По его словам, 87,3 процента из более чем 500 участников конференции считают, что вступление Украины в ВТО будет способствовать улучшению инвестиционного климата государства.

"По оценкам участников конференции, Украина имеет большие перспективы с точки зрения привлечения инвестиций, поскольку все показатели, характеризующие ее инвестиционный климат, положительны", — проинформировал Сергей Москвин.

В частности, около трети респондентов

другого опроса, проведенного среди участников форума, полагают, что инвестиционный климат в Украине за последние полгода улучшился, и лишь каждый пятый убежден, что ухудшился.

Вместе из тем в своих выступлениях представители большого бизнеса указывали на проблемы, которые сдерживают развитие инвестиционной деятельности в Украине. Среди них, по словам Заместителя Председателя Госинвестиций, неразвитость инфраструктуры рынков капитала, неполное соответствие украинского законодательства директивам ЕС, слабая развитость сектора фондов прямых инвестиций (private equity funds) в Украину и т.п.

В конференции приняли участие высшие должностные лица Украины и Великобритании, представители корпораций Ferrexpo, System Capital Management, Data Group, UA.InterMedia Group, Telenor, Kraft, Danone, UNIQA, MTS, а также ведущих финансовых институтов, в частности, Calyon Bank, SCM Finance, Horizon Capital, Alfa Capital Ukraine, Renaissance Capital, Sokrat, Bank Finance & Credit, Commerzbank, Credit Suisse, Dragon Capital, Troika Dialog, Sphere Asset Management, и другие.



Сергей Москвин



WTO



## ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Для успішного проведення економічних реформ в Україні особливо актуальним є надання їм інноваційного характеру. Однак інноваційна активність гальмується через ряд проблем. В першу чергу, через недостатнє фінансування науково-дослідних робіт та відсутність дієвих стимулів орієнтації науки на впровадження досягнутих результатів. Загострилася також проблема поступового впровадження нових технологій на великих підприємствах через нестачу обігових коштів та управлінську інертність. Малі підприємства, які є більш мобільними в своїй діяльності та розвитку, можуть створювати нові виробництва на базі інновацій. Але нерозvinуте партнерство "винахідник – підприємець – інвестор" гальмує цей процес.

Через це виникає необхідність розробки регіонального організаційно-економічного механізму та створення відповідної інфраструктури підтримки науково-інноваційної діяльності, які мали би дати відповідь на такі найактуальніші запитання:

- які науково-інноваційні напрямки вищих технологічних укладів розвивати, виходячи з досягнень місцевих наукових шкіл?
- які результати НДДКР, що виконуються у НДІ та ВНЗ в т.ч. за рахунок держбюджету, могли би стати науковою базою перспективних впроваджувальних проектів для маліх і середніх підприємств?
- які перспективи інноваційного зростання на базі малих і середніх підприємств, які працюють у науково-технологічній сфері?
- чи сприяє регіональна соціально-економічна політика формуванню наукових шкіл та притягуванню приватних інвестицій в інноваційну сферу?

На вирішенні проблем, які заважають конструктивному співробітництву між основними гравцями інноваційного процесу повинні сьогодні зосередитися влада, громада і бізнес. Це, в першу чергу, потрібно для

того, щоб підвищити конкурентоспроможність Львівщини та інших регіонів України.

За даними статистики у 2006 році інноваціями у промисловості займалося 62 підприємство Львівщини, що у 1.4 рази більше, ніж у 2005 році, проте на 36.1% менше ніж у 2000 році<sup>1</sup>. Питома вага промислових підприємств, які впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств на Львівщині є дещо нижчою в порівнянні із середнім показником по Україні і складає 8.4%, при загальноукраїнському показнику 11.2%. У 1990 році цей показник в області становив 20-25%, а в останні роки інноваціями займається не більше 10% підприємств. В цілому можемо зробити висновок, що рівень інноваційної діяльності у господарському комплексі області не відповідає наявному на Львівщині науково-технічному потенціалу.

Більшість винахідників та раціоналізаторів Львівської області працює в освітніх закладах (25.1% загальної чисельності), підприємствах транспорту (35.0%) та промисловості (13.8%). У 2006 році до Державного департаменту інтелектуальної власності України підприємствами області подано 263 заяви на видачу охоронних доку-



<sup>1</sup>Інноваційна діяльність промислових підприємств Львівщини у 2006 році: Комплексна економічна доповідь. – Л.: Головне управління статистики у Львівській області, 2007. – 10 с.

<sup>2</sup> Там же.

ментів на об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ). Це хоча і на 15,4% менше, ніж у 2005 році, проте на 16,4% перевищує рівень 2000 року. Дві третини поданих заявок на видачу охоронних документів – це заяви на корисні моделі (180), п'ята частина – на винаходи (55) та 28 заявок було подано на промислові зразки. Більше половини заявок на охорону нових технічних рішень подано установами освіти, четверту частину підприємствами і організаціями, які займалися дослідженнями і розробками<sup>2</sup>.

Проблему активізації винахідницької та раціоналізаторської роботи слід розглядати з точки зору формування позитивної мотивації на рівні окремої фізичної особи, організації (підприємства), регіональних та державних органів влади. В ідеалі, слід сформувати нормативно-правову базу з відповідними стимулами узгоджених дій на цих всіх рівнях.

Європейський досвід підтримки інновацій<sup>3</sup> свідчить, що для формування системи ефективної взаємодії всіх суб'єктів інноваційної діяльності необхідно сформувати сучасну інфраструктуру підтримки інновацій. Саме відсутність такої системної інфраструктури є однією з основних перешкод на шляху інноваційного розвитку економіки України.

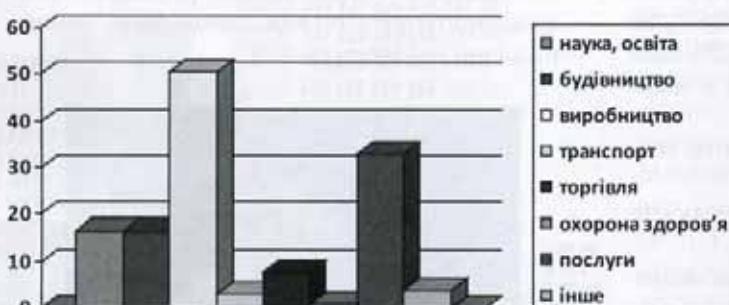
Базові проблеми впровадження інновацій в Україні (зокрема Львівщині) є достатньо відомими і досліджуються науковцями, економістами-практиками з точки зору покращення макроекономічних показників та умов господарювання<sup>4</sup>. У нашій роботі ми зробили акценти на конкретно-при-



кладні дослідження стану впровадження інновацій підприємствами Львівщини та з'ясування проблем, які стримують інноваційний розвиток малого бізнесу. Тому у цільову вибірку ми включили підприємства, які або займаються інноваційною діяльністю, або ринкові умови спонукають їх до інноваційної діяльності. Були опитані також ті представники науково-технічної еліти регіону, які мають досвід у створенні науково-технічної продукції та впровадженні інновацій. Тому дане дослідження не є соціологічним опитуванням у повному розумінні цього слова, а має характер експертно-оцінювального аналізу.

Нами було опитано 103 особи, які представляли різні підприємства, науково-технічну сферу та органи державної влади і місцевого самоврядування. Результати опитування з коментарями представлено нижче. Всі значення наведено у процентах до загальної кількості опитаних. В деяких питаннях сума значень перевищує 100%, оскільки опитувані могли вибирати дві і більше відповідей.

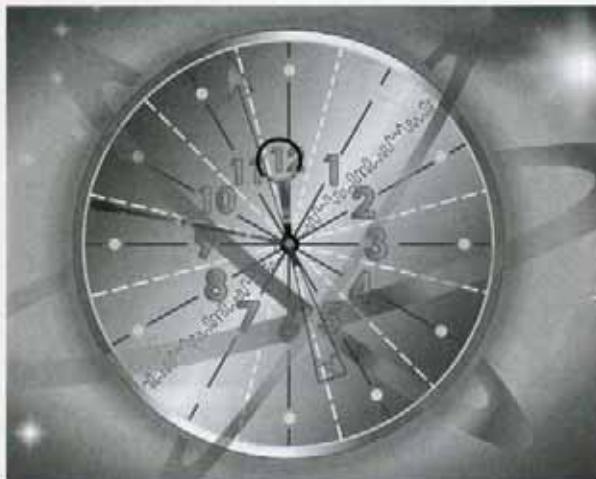
Як бачимо серед опитаних переважають підприємства та організації із сфери науки і освіти – 16,5%, будівництва – 16,5%, виробництва – 50,4%, послуг – 33%. Саме серед цих підприємств ми бачимо великий потенціал до інноваційного зростання і необхідність у розробці спеціальних програм активізації інноваційної активності у цих сферах. Дещо дискусійною може видаватись мала кількість підприємств транспортної сфери, яка безумовно має стати одним із лідерів інноваційної діяль-



Діаграма 1. Основні напрямки діяльності та номенклатура товарів і послуг

<sup>3</sup>Інструменти підтримки інноваційності малих і середніх підприємств. Досвід Польщі та Європейського Союзу. – К.: Польська асоціація центрів інновацій і підприємництва, 2005. – 186 с.

<sup>4</sup>Московкин В.М., Лактионов А.А., Раковская-Самойлова А.Х. Методология оценки интегрального показателя инновационной активности регионов Украины с использованием подходов ЕС // Проблемы науки. – 2004. – №6. – С.6-14.



ності на Львівщині. Однак тут треба проводити спеціальне цільове дослідження, оскільки є велика різниця між організацією інноваційної діяльності на такому гіганті як Львівська залізниця та малими транспортними підприємствами. Тому тут ми плануємо налагодити співпрацю з асоціацією перевізників Львівщини та з іншими об'єднаннями підприємців, наприклад, з асоціацією будівельників Львівщини.

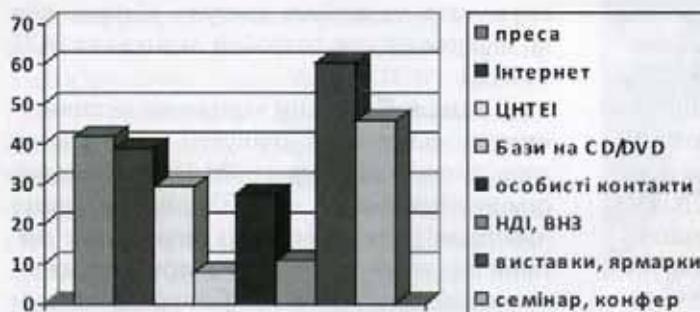
88,5% опитаних осіб зацікавлені у впровадженні інновацій, що є значновищим показником у порівнянні з питомою вагою промислових підприємств, які впроваджували інновації. Це означає, що організації, які взяли участь у опитуванні є хорошими кандидатами до організації спільних пілотних інноваційних проектів.

На запитання "Якого типу інноваційні пропозиції необхідні для розвитку Вашого підприємства" ми отримали такі відповіді: технологічні – 48,5%, виведення на ринок нового продукту(послуги) – 26,2%, організаційно-управлінські – 25,3%, нічого не потрібно – 4,9%. Запитання також передбачало варіант вказання конкретного інноваційного рішення, яке потрібне для підприємства. Цю опцію вибрало 27,2% опитаних, які вказали на такі потреби в інноваціях:

- енергозбереження при виробництві теплової енергії;
- системи керування енергетичними потоками альтернативних джерел;
- шляхи вирішення проблем через надання енергозберігаючих кредитів;
- забезпечення конструкторських рішень для максимально автоматичних розрахунків;
- термообробка, різьбошлифовка мітчиків;
- розробка та впровадження технологій які зменшують енергоємні операції металообробці;
- фінансування та оперативного лізинг для реалізації інноваційних проектів;

- створення СП освоєння нових видів діяльності;
- автоматична лінія розмотки, правки, подачі; профілювання гнутих профілів з рулонної сталі;
- модернізація наукової бібліотеки;
- економія енергоресурсів і впровадження нових технологій профілювання і різки металів;
- впровадження систем сонячних колекторів і тепlopомпovих установок
- змонтувати міні-котельні в бойлерні на 6 будинків (36,5 т. м<sup>2</sup> жилої площи);
- автоматична лінія розмотки, правки, подачі профілювання гнутих профілів з рулонної сталі Б 3-6 мм;
- різання, механічна обробка та зварювання сталевих труб великого діаметру (7500м);
- нові досягнення в сфері маркетингу;
- інформаційно-розважальний портал;
- контакти електропускової апаратури для лікування онкологічних хвороб, каталізатори для автомобілів;
- збільшувати потужність, ліній розливу;
- виробництво профілю (віконного пластику);
- нове обладнання для виробництва;
- вдосконалення більш точного обладнання для технології виробництва продукції, щоб покращити ще більш якість продукції, характеристики, щоб були менші енергозатрати;
- впровадити більш сучасне устаткування для деревообробки;
- розробка нових видів продукції з біодобавками (кефір);
- новітні технології по переробці молочної сировини;
- для сфери будівництва об'єктів нафтогазового комплексу;
- джерела світла (лампи розжарювання загального призначення, лампи фари, лампи розрядні високого тиску);





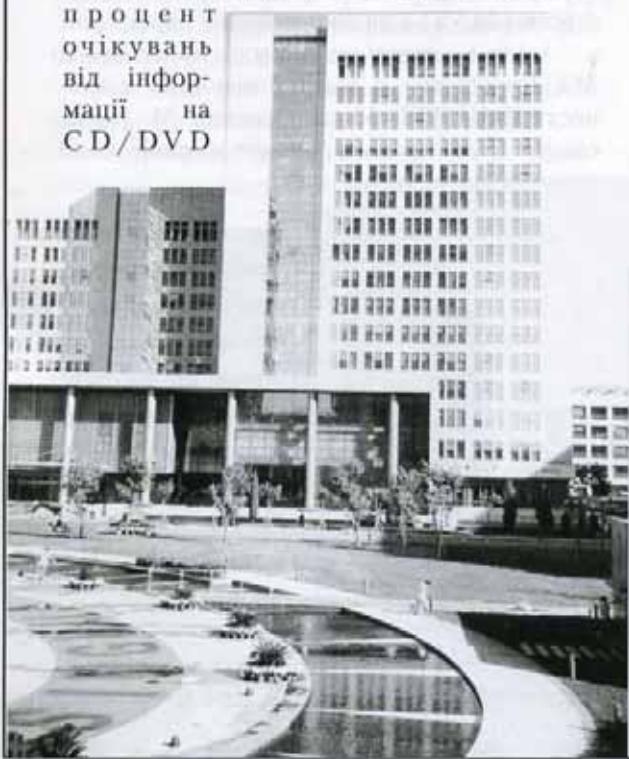
Діаграма 2. Очікувані джерела знаходження інноваційних рішень.

- допомага у підготовці до реконструкції виробництва.

Свій досвід впровадження інновацій 42,7% опитаних назвали позитивно-успішним, 47,5% розпочали впровадження інновацій і не завершили, 14,6% не знайшли корисної пропозиції. У цьому плані потребують додаткового уточнення відповіді про незавершене впровадження інновацій, чи це була невдача спроба впровадження, чи процес впровадження триває в даний момент і тому ще не завершився.

Преса та Інтернет є найбільш доступними джерелами інформації для бізнесу, тому вони очікують там знайти потрібну інформацію. Звичайно, враховуючи переважаючу зацікавленість нашої преси політичним подіями, кримінальною хронікою, розважальними аспектами людського буття, рекомендується активніше залучати пресу до поширення позитивних прикладів впровадження інновацій. Ця діяльність може стати важливим фактором покращення інноваційної культури суспільства. Невисокий

процент очікувань від інформації на CD/DVD



пояснюються практичною відсутністю інформації про інновації на таких носіях. В той же час, такі

носії інформації є звичними для країн Європи. В Україні розміщення інформації про інновації на CD/DVD є поки обмеженим, хоча є ряд позитивних прикладів поширення баз про патенти та інші розробки ("Укрпатент", УкрІНТЕІ, ЛвЦНТЕІ та інші організації). Але і у цих ситуаціях тиражі випуску є невеликими. Невисокий процент очікувань від отримання інформації безпосередньо в НДІ та ВНЗ пояснюється пасивною маркетинговою політикою цих науково-навчальних центрів. НДІ та ВНЗ більше зацікавлені отриманням фінансування на розробки, пошуку партнерів для Міжнародних проектів і т.п. Звичайно така позиція НДІ та ВНЗ також пояснюється слабою спроможністю підприємств фінансувати інноваційні проекти.

Достатньо рівновеликими (в межах 29-27 %) є очікування від ЦНТЕІ та особистих контактів з вченими. ЦНТЕІ слід активізувати свою діяльність у напрямку переходу від загальної діяльності з поширення інформації про інновації до більш конкретних форм підготовки та просування інноваційних проектів. Досить велике очікування є в опитуваних від семінарів і конференцій (45,6%) та від виставок і ярмарок (60,2%). Більша частина опитуваних використовує різні джерела інформації. Ці результати відповідають європейській практиці підтримки інновацій, яка власне і надає великого значення виставкам та ярмаркам. Ми можемо відмітити, що на Львівщині практично відсутні окремі ярмарки та виставки інновацій. Позитивним прикладом є організація Львівським ЦНТЕІ інноваційного салону в рамках щорічного Міжнародного ярмарку інвестицій та нерухомості, а також ряд конференцій НДІ та ВНЗ, в рамках яких організовуються мінівиставки. Заслуговує уваги організація постійно-діючої виставки інновацій. На даний момент схема функціонування подібної виставки вдосконалюється центром енергозбереження Львівського ЦНТЕІ.

Акценти, які визначили учасники опитувань, вказують, що в даний момент підприємства Львівщині більше уваги звертають на продуктові інновації, ніж на технологічні. За дослідженнями польських



фахівців подібна ситуація була і у польській економіці на першому етапі підтримки інноваційної активності в Польщі (1995-2005 рр.)<sup>5</sup>. У цей період польські підприємці переважно інвестували у продуктові інновації. Учасники нашого опитування відзначили потреби у нормативній інформації (ДСТУ, ДБН, ГОСТ, ОСТ, ТУ) – 22,3%, підтримці маркетингу товарів і послуг – 28,1%, пошуку партнерів, клієнтів, покупців, постачальників в Україні і за кордоном – 60,2%, пошуку і впровадження нових технологій, трансфер технологій – 43,6%, навчанні та розвитку персоналу 33,9%, пошуку робочої сили 25,2%. Ці результати вказують, що ор-



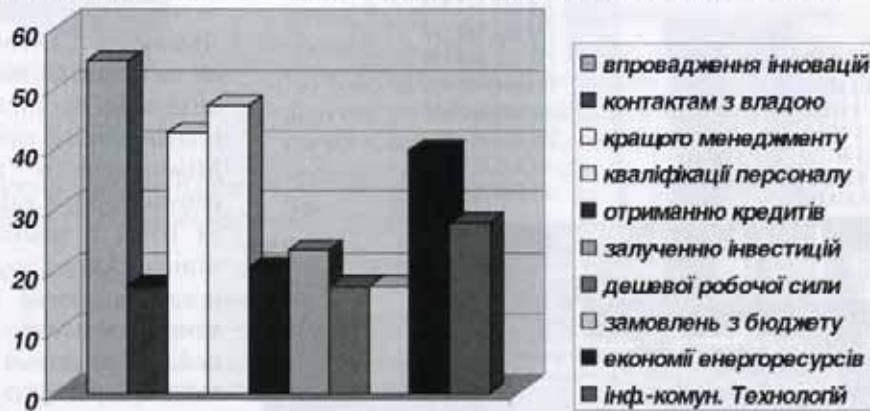
ганізаціям з підтримки інновацій недостатньо тільки поширювати інформацію про наукові розробки, а доповнювати цю діяльність бізнес-послугами з маркетингу і просуванню товарів, а також з розвитку персоналу та пошуку нових працівників, здатних реалізувати інноваційні проекти. В той же час низькі оцінки отримали потреби у патентному пошуку – 7,8%, укладенні ліцензійних договорів – 4,8%, розробці і реєстрації товарного (фірмового) знаку (логотипу) – 2,9%. Це свідчить про низьку науково-дослідну активність в середовищі МСП та ініціативність у пошуку інноваційних рішень. Тому треба активізувати діяльність з просування і роз'яснення важливості вищевказаних видів діяльності для розвитку інноваційної активності МСП.

Великий оптимізм нам дає той факт, що 82,5% опитуваних зацікавлені дізнатись більше про розробки Львівських науковців? Тому треба по-

кращувати механізми доступу підприємців до інформації про розробки львівських НДІ та ВНЗ.

В рамках Програми підтримки підприємництва опитувані очікують спрощення дозвільних процедур – 26,2%, організації семінарів-навчань – 28,2%, забезпечення інформації про діяльність державних органів та установ – 15,5%, представлення можливостей Львівського бізнесу за межами регіону – 22,3%, надання спеціальної фінансової підтримки для інноваційних підприємств – 40,8%. Тільки 3,8% відмітило, що нічого не потрібно.

Як бачимо більша половина опитаних (54,41%) планують опиратись на інновації. Основними напрямками утримання конкурентних позицій є також удосконалення менеджменту (42,6%), підвищення кваліфікації персоналу (47%), економія енергоресурсів (39,7%). Ці напрями відповідають основним засадам інноваційної політики у Європейському Союзі. Такі співвідношення вказують на те, що підприємства і організації Львівщини, які дотичні до інноваційних процесів достатньо професійно і зважено підходять до визначення основних шляхів покращення своєї основної діяльності. Ці результати є також базовими орієнтирами до напрямків здійснення основних заходів з підтримки інноваційних процесів на Львівщині. В то ж час ми бачимо, що кількість осіб, зорієнтованих на традиційні шляхи утримання конкурентних позицій: налагодження контактів з владою (17,6%), отримання кредитів (17,6%), залучення інвестицій (23,5%) є значно менша в порівнянні з іншим дослідженням, проведеним М.С. Яворським у рамках основної діяльності ЛвЦНТЕІ. У дослідження М. Яворського були опитано більше широке коло



Діаграма 3. Очікувані напрямки утримання конкурентних позицій.

<sup>5</sup>Kierunku inwestowania w nowoczesne technologie w przedsiębiorstwach MSP. Raport z badania ankietowego. PARP. 2007, [www.parp.gov.pl](http://www.parp.gov.pl).

осіб, які репрезентували різні сфери діяльності активного населення України (наука, освіта, культура, влада, бізнес, НДО, молодь і т.п.). В рамках цього дослідження значення інноваціям надало тільки 23% опитаних, ефективному менеджменту (26%), кваліфікації персоналу 18%, а дешевій робочій силі 70%, контактів з владою 53%, тіньовим схемам 61%. Це свідчить про різницю уявлень активних учасників інноваційних процесів та осіб, які не дотичні до інноваційних процесів. З нашої точки зору представники опитаної нами цільової групи є більш точно зорієнтованими у реальних економіческих процесах України. При найміні уже зараз ніхто із серйозних дослідників уже не акцентує увагу на дешевій робочій силі, а практики уже все частіше говорять про відсутність чи труднощі з набором кваліфікованого персоналу.

Основними проблемами, які перешкоджають впровадженню інновацій, опитувані назвали такі:

- високі відсоткові ставки по кредитах, відсутність інформації про впровадження інноваційних технологій, складна тендера процедура закупівлі для державних підприємств;
- малий досвід інноваційної діяльності, недостатня поінформованість;
- митне і податкове законодавство, відсутність гарантій для інвестора;
- низький рівень обізнаності населення про гарантоване гальмування української економіки без запровадження інноваційних технологій;
- значна суперечність законодавства, що регламентує цей процес в Україні;
- низький рівень довіри до інноваційної продукції загалом;
- бюрократія на державному рівні, надто складна процедура оформлення оренди



землі, фінанси;

- недовіра керівництва підприємств, недостаток коштів, неправильні рішення внаслідок непоінформованості;

- брак коштів на підприємстві, відсутність інформації або застаріла інформація, недостатня кваліфікація працівників;

- відсутність обігових коштів;

- відсутність підтримки з боку державних структур;

- недоступність інформації (майже повна необізнаність) про розробки і впровадження інновацій зарубіжними партнерами в галузі нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії;

- відсутність коштів на перевірку дієздатності інноваційних пропозицій (придання сучасних контролально-вимірювальних пристрій);

- відсутність альтернативних пропозицій на ринку, законодавчі обмеження;

- консерватизм клієнтів спротив конкурентів по утепленню пінопластом;

- недостатнє фінансування наукових і дослідних робіт;

- відсутність реальної державної підтримки;

- нема реальної державної підтримки НДР у галузі комплексного використання відновлюваних джерел енергії;

- кадрові проблеми;

- великі процентні ставки кредитування, важкі умови їх отримання. Важко зацікавити інноваційними проектами місцеві органи влади;

- відсутність споживачів на інноваційну продукцію.

*Продовження у наступному номері*





**Інноваційна  
діяльність**

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО  
УКРАЇНИ  
З ІНВЕСТИЦІЙ  
ТА ІННОВАЦІЙ

**Лариса Басанская**

## УКРАИНЕ НЕОБХОДИМО СТИМУЛИРОВАТЬ ІПО НА НАЦІОНАЛЬНОМ АКТИВНОМ БІРЖЕВОМ РЫНКЕ

"Реальный сектор Украины уже созрел к привлечению средств на открытом рынке капиталов через первичное размещение акций", — подчеркнул Заместитель Председателя Государственного агентства Украины по инвестициям и инновациям (Госинвестиций) Сергей Москвин, выступая на открытии конференции "Украинские IPO-встречи", которая проходит сегодня в Киеве в помещении отеля Hyatt Regency Kiev.

По словам докладчика, еще несколько лет тому назад Украина не знала, что такое IPO (initial public offering — первичное публичное предложение). Ситуация изменилась в 2005 году. На протяжении 2005-2006 годов, сообщил Сергей Москвин, 23 украинские компании осуществили IPO на 1 млрд. долл. США, а в 2007 году объемы IPO, которые осуществляли 20 компаний, составляли 1,9 млрд. долл. США. О своих намерениях осуществить IPO в 2008-2012 годах заявили еще 80 украинских компаний. К сожалению, на протяжении января-февраля 2008 года активность на рынке IPO отсутствует в связи с последствиями ипотечного кризиса в США, которая перерастает в глобальный финансовый кризис.

Для обеспечения своей конкурентоспособности среди других держал, считает Сергей Москвин, Украине необходимо стимулировать IPO на национальном активном биржевом рынке, который получит статус нацио-

нальной биржи и будет соответствовать требованиям, предусмотренным директивой ЕС 39/2004 для регулированных рынков.

По его словам, предотвращение перемещения торговли акциями, в том числе на первичном рынке, за границу является вопросом национальной безопасности. Поскольку IPO, с правовой точки зрения, часто осуществляют не украинские компании, а их структуры в других странах, средства за эти операции поступают в реальный сектор экономики Украины не в полном объеме. "Если IPO будет осуществляться на активном рынке у Украины, налоги с финансовых операций пойдут в Государственный бюджет Украины, а не других стран", — подчеркнул Сергей Москвин.

Для эмитентов из реального сектора перемещение IPO на национальный рынок будет означать удешевление андеррайтерских и консультационных услуг. Таким образом, пояснил докладчик, не только большие, но и средние по объему капитала компании смогут привлекать средства путем первичного размещения акций.

"С перемещением украинских IPO на национальный активный рынок Украина сможет позиционировать себя как финансовый центр Восточной Европы, что повысит ее влияние в международных отношениях и поднимет ее общий престиж в мире", — указал в завершение Сергей Москвин.

### Что дает IPO реальному сектору?

1. IPO является важным имиджевым фактором. Компанию, которая осуществила IPO, воспринимают как серьезного партнера. IPO предусматривает изменение самой стратегии развития бизнеса. Основным критерием эффективности менеджмента становится не прибыль собственников, а возрастание капитализации компании. На другой уровень выходят и отношения менеджмента с инвесторами и акционерами.

2. В результате IPO формируется стоимость бизнеса. Эта величина намного больше, чем просто цена активов компании, поскольку стоимость бизнеса учитывает не только оборудование и недвижимость, а и качество управления, репутацию, торговую марку и прочие параметры. В цену наперед закладываются перспективы развития предприятия.

3. IPO требует раскрытия информации об акционерах и структуре собственности, а также управления компанией, отчетности и прохождения аудита по международным стандартам. Это также повышает стоимость бизнеса.

В мире среди бирж нет лидеров по IPO. Распределение IPO среди бирж по количеству соглашений в 2006 году было таково: NASDAQ - 8%, Deutsche Borse - 4%, NYSE, Euronext, NKSE, Toronto по 3%, LSE, Tokyo, SGX по 2%. Другие — 70% разбросаны по разным биржам мира.



Інноваційна  
діяльність

**Сергій Маргащук**  
Заступник Голови  
Державного агентства України з  
інвестицій та інновацій

**Олександр Морозов**  
Помічник Голови

Державного агентства України з інвестицій та інновацій

## РОЛЬ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

В умовах сучасної економіки України успіх та перспективна ринкова стійкість виробництва багато в чому визначається ступенем його адаптації до прискорюючого й ускладнюючого темпу змін, які відбуваються у внутрішньому та зовнішньому економічному середовищі. В індустріально розвинутих країнах рівень розвитку ринків вже не дає можливості забезпечувати істотні переваги підприємствам тільки за рахунок матеріальних і фінансових факторів, роблячи їх у принципі загальнодоступними.

Настав час, коли в процесі розгортання інноваційних процесів співвідношення між складовими економіки поступово змінюються таким чином, коли сектор, заснований на споживанні ресурсів зменшується, а сектор економіки, заснований на залученні інтелектуального капіталу, зростає. При цьому природні ресурси втрачають свою важливість як конкурентна перевага, а розвинена інноваційна інфраструктура, висококваліфікована робоча сила, і спеціалізовані ефективні підтримуючі інститути стають більш важливими.

В цих умовах індивідуальні переваги і лідерство підприємств все в більшому та більшому ступені становлять наслідком ефективного використання менеджерами унікальних по своїй природі інноваційних факторів нематеріального, невловимого характеру, що включає в себе одержання, обробку, аналіз, інтерпретацію інформації, прогнозування, передбачення, моделювання змін; створення, використання, комерціалізацію баз знань, досвіду й інших

інтелектуальних продуктів, формування внутріфіrmової атмосфери інноваційної сприйнятливості, ділового й емоційного співробітництва (партнерства), розвиток прямих і зворотних комунікаційних каналів із зовнішніми аудиторіями.

Вказана необхідна адаптація підприємства є, насамперед, інформаційно-інтелектуальним і соціально-психологічним процесом, особливість якої підкреслює і цілий ряд закордонних фахівців, відзначаючи, що "у період постіндустріальної ери конкурентоздатність підприємств залежить у більшому ступені від інтелектуальних можливостей системи, чим від фізичних активів" [1].

Одним з найважливіших досягнень економік розвинутих країн є їхня конкурентоздатність на світовому ринку. На жаль, за останні роки економіка України показує стійку тенденцію до зниження конкурентоздатності.

Однією з основних причин цього є систематична недооцінка управлінцями як державного, так і недержавного сектору економіки через те, що епоха масових ринків і загального копіювання в бізнесі, в менеджменті зовсім недалекого минулого підійшла до кінця. Ця епоха змінюється новою економікою, яка більш ефективно використовує знання та масовий творчий менеджмент спрямований на зростання конкурентоздатності продукції.

Вважаємо, що підвищення конкурентоздатності економіки України пов'язане перш за все зі створенням і ефективним використанням об'єктів інтелектуальної власності у



господарській діяльності підприємств.

Проблема використання об'єктів інтелектуальної власності як інструменту зростання конкурентоспроможності економіки України

Для усвідомлення даної проблеми, дамо визначення предмету розгляду статті, а саме об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ). Під ОІВ розуміються результати творчої праці, які отримані за допомогою процесів інтелектуальної діяльності людини, оформлені нею у визначеному правовому виді і які є об'єктами виключних прав. Ці результати можуть бути самі по собі об'єктом угоди, оцінки, застави і джерелом доходу. У такому випадку такі результати дають можливість перейти підприємствам на самофінансування процесів створення інтелектуальної власності і її втілення у комерційних продуктах.

Об'єкти інтелектуальної власності, як правило, створюються на підприємствах в два етапи. На першому етапі працівниками створюється сама інтелектуальна власність як інструмент розробки нових технологій чи продуктів. На другому етапі інтелектуальна власність доводиться в процесі певних етапів інноваційної діяльності до комерційного результату та перетворюється в процесі виробництва в конкурентоспроможний продукт чи послугу. За результати кожного етапу потрібно платити. Якщо на першому етапі, звичайно, не потрібно великих витрат і колектив фахівців швидше за все вирішить цю проблему, то на другому етапі необхідно витратити значні фінансові та матеріальні ресурси чи державні, чи шляхом залучення певних приватних фінансових груп для створення комерційного продукту.

Знайти необхідні фінанси для реалізації інвестиційних або інноваційних проектів впевнено можна тільки маючи об'єкти інтелектуальної власності на балансі підприємства у вигляді нематеріального активу.

Країни, що мають високий фінансовий, науковий потенціал і реальні можливості нарощування конкурентоздатності своєї економіки, звичайно активно беруть участь у фінансуванні таких проектів, що, у цьому випадку, складає вагому частку ВВП цих країн.

Недостатня увага, що приділяється нашою державою до цих проблем, призвела до того, що Україна значно втратила в міжнародному рейтингу ООН поточної і перспективної конкурентоздатності країн [2].

У законодавстві України правові й економічні відносини, зв'язані з ОІВ, регулює вже достатній комплекс законів та підзаконних актів. У цьому правовому просторі, якщо у підприємства (чи фізичної особи) є патент, воно має повний пакет виключних прав на ОІВ і може ефективно заливати свою інтелектуальну власність у господарський обіг, продаючи ліцензії, незалежно від того чи є він на балансі підприємства, чи ні.

Стандарти Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) знижують складність і вартість обслуговування ОІВ, податкові ризики і дозволяють створити закордонним підприємствам високу додану вартість за допомогою активів з об'єктів інтелектуальної власності. Ці стандарти рекомендовані до застосування Генеральними угодами по інтелектуальній власності Світової організації торгівлі (СОТ). Вони (стандарти) трактують поняття ІВ більш широко і розглядають ІВ як заставу, інших нематеріальних активів, що не вимагають значних податкових наслідків і інших додаткових витрат [3].

Більшість закордонних компаній сьогодні особливо інтенсивно нарощують не-

матеріальні активи з ОІВ. Це відбувається тому, що основна частина необоротних активів швидко застаріває фізично і морально, а ОІВ можна використовувати багаторазово без додаткових, вагомих вкладень



оборотних коштів, застосовувати на власному виробництві, передавати права на їхнє використання по ліцензійних угодах.

В розвитих країнах для менеджерів і підприємців нового покоління з невеликих компаній з високими темпами росту нематеріальні активи з об'єктів інтелектуальної власності стають гарним стартом для розвитку бізнесу і швидкої капіталізації підприємств. У таких країнах законодавство працює на мінімізацію податкових ризиків подібних активів, а, отже, надає кожному новому поколінню підприємців великі можливості творчості в порівнянні з українськими умовами. Таке становище повністю перешкоджає ефективному використанню нематеріальних активів в Україні на основі об'єктів інтелектуальної власності для забезпечення конкурентоздатності підприємств.

### Проблеми впровадження інновацій для зростання економіки України

Інтелектуальна власність є основою процесів створення інновацій, які пов'язані з новими ідеями, винаходами, відкриттями. До інновацій відносять нововведення, технологічні перетворення в економіці, новітню техніку в промисловій, соціальній і іншій областях та що уособлюють в собі науково-технічний прогрес підприємств.

В Україні питання про об'єкти інтелектуальної власності зараз відображає наступний стан — чи здатна Україна існувати як країна з власними повноцінними нематеріальними активами з об'єктів інтелектуальної власності, що створюють високу додану вартість і значну частку в національному валовому внутрішньому продукті? Відомо, що це успішно роблять Китай та Індія.

Або її окремі шматки стануть об'єктом зовнішнього керування з боку держав, де ринкова економіка уже відбулася (як це робиться світовими країнами-лідерами по відношенню до відсталих країн Африки і Латинської Америки).

Для того щоб уникнути останнього ще до всупу до СОТ в Україні потрібно практично зараз створювати зовсім нову нематеріальну економіку, де одним з головних факторів має стати право на об'єкти інтелектуальної власності, яке пов'язане з виробництвом продуктів науково-технічного прогресу та забезпеченням конкурентоспроможності підприємств.

При цьому право в нашому розумінні оз-

начає функціональну завершеність правовстановлюючих процесів захисту інтелектуальної власності в країні, на що і повинні бути спрямовані зусилля інноваційних процесів, створених у результаті осмисленої економічної політики.

Об'єкти інтелектуальної власності як нематеріальний актив, що є предметом торгу між учасниками ринку, у той же час створюється для росту поточної і перспективної конкурентоздатності країни і багато в чому визначає її безпеку. Тому влада повинна бути зацікавлена в дотриманні прав інтелектуальної власності й інтересів держави по освоєнню цієї власності як нематеріальних активів [4].

Полягати інноваційна реформа повинна в злитті інтересів глобалізації інвестиційного бізнесу країн СОТ і інноваційного процесу в Україні. Перший зацікавлений у наданні інвестицій з метою одержання доходів від інноваційної діяльності, а другий - у створенні за допомогою цих інвестицій високотехнологічних технологій і продуктів. Перешкодою їхніх нормальних відносин є різного виду ризики. На жаль, в Україні надзвичайно високі податкові ризики іноземних інвесторів, зв'язані з одержанням високої доданої вартості нематеріальних активів у будь-якій сфері економічної діяльності.

Вищесказане доцільно доповнити пасивним поводженням держави стосовно капіталізації і комерціалізації ОІВ. Це поводження повинне бути засноване на оголошенні і здійсненні конкретних заходів, що сприяють становленню ОІВ як основної і чільної галузі народного господарства України. Держава для цього повинна інвестувати у фундаментальні та прикладні



дослідження зі створенням ОІВ необхідні засоби, спрямовані на фінансування науки та невеликих венчурних, наукомістких компаній, щоб вони могли доводити результати фундаментальних досліджень до конкурентоздатних комерційних продуктів.

У тісних рамках доповіді спробуємо привести далеко не повний список проблем на шляху інтеграції інтелектуального потенціалу України у світову інноваційну економіку і його гармонізації з фінансовими потоками світового інноваційного бізнесу.

**По-перше,** мається явна невідповідність між інтелектуальним потенціалом країни і фінансових можливостей державного бюджету і бізнесу в Україні. У даний момент Україна зберегла свій високий науково-технічний потенціал в особі талановитих учених і діючих з великими труднощами наукових організацій, але найдешевші, а іноді і "безплатні" джерела фінансування інноваційних проектів знаходяться в Європі і США. Тому вигідніше реалізовувати проекти там, а не тут. Наслідками такого стану справ є постійний "відтік мізків" з України, а також реалізація наукових проектів нашими ж вченими й інститутами за рахунок іноземних інвесторів з наступною передачею результатів за кордон.

**По-друге,** різноманітні адміністративні перешкоди чиновників численних наглядових органів втіленню українськими громадянами їхніх прав інвестувати в організації, що здійснюють інноваційну діяльність.

**По-третє,** необхідно відзначити, що ринок виступає в ролі механізму, що розділяє ефективні ОІВ від неефективних. І потрібно освоїти цей механізм. Влади просто необхідно стимулювати розвиток ринкових інститутів оцінки інтелектуальної власності і її міжнародної легалізації в країнах, що, що входять у Всесвітню організацію по інтелектуальній власності. Без цього неможливо залучати інвестиції в інноваційну діяльність під забезпечення ризиків самої інтелектуальної власності.

При внесенні ОІВ у статутний капітал, при постановці на бухгалтерський облік як нематеріальні активи, при поступці прав на ОІВ, при передачі прав на використання ОІВ на ліцензійній основі, при заставі ОІВ для визначення збитку від несанкціонованого використання ОІВ, у рамках оцінки бізнесу, а також в інших випадках якщо такі передбачені законодавством об'єкти інтелектуальної власності необхідно оцінювати.

**По-четверте,** життєво важливо удосконалити податкову систему, що стосується об'єктів інтелектуальної власності і нематеріальних активів. Помилково є та політи-

ка при якій держава використовує податки на інтелектуальну власність як репресивний інструмент. Необхідно якісне перетворення податкового законодавства України в результаті якого податки будуть використовуватися як інструмент стимулювання створення нових видів інтелектуальної власності і виробництва на її основі нової конкурентоздатної і якісної інноваційної продукції.

Держава повинна виробити особливе відношення до науки, не прирівнювати її до посередницької комерційної діяльності, а виділити у відповідний пріоритетний сектор економіки, що має стратегічне значення для росту конкурентоздатності країни. Для цього зовсім необов'язково створювати нове чи Міністерство Агентство науки і технологій. Наука сама може вирішити багато проблем фінансування, якщо цивільне суспільство буде зацікавлене в цьому. І ніхто з іноземних інвесторів не повірить ніяким заходам влади, якщо збережеться практика карного переслідування громадян за податкові порушення в області інноваційної діяльності [5].

Необхідно згадати в зв'язку з цим, що в країнах з успішною інноваційною індустрією, малий бізнес в інноваційній діяльності, поза тим що користується численними пільгами держави, надає органам нагляду всього-на-всього односторінкову довідку. У той же час в Україні потрібно представити звітність обсягом біля сотні сторінок, іншими словами, менеджер чи компанії підприємець повинний майже подвоїти обсяг звітності наданої в державні органи контролю. Природно, що в менеджменту компаній немає ніякого бажання займатися цією непотрібною чи справою наймати для нього дорогого фахівця.



Науковому співтовариству українська влада, пішовши з державного фінансування інноваційних проектів, залишила безліч проблем. Фактично, в особі різних відомств, вона ставить зусилля, які призначені для створення самостійними організаціями, у тому числі і малому бізнесі, інтелектуальної

власності, обкладаючи операції з нею вели-  
кими податками і створюючи труднощі в  
складанні звітності. Розроблювані проектів  
безглаздо бігають по установах численних  
відомств, утрачаючи значний час і засоби на  
підтримку відносин з адміністративними ор-  
ганами, для чого керівник проекту змуше-  
ний тримати в штаті значний персонал.

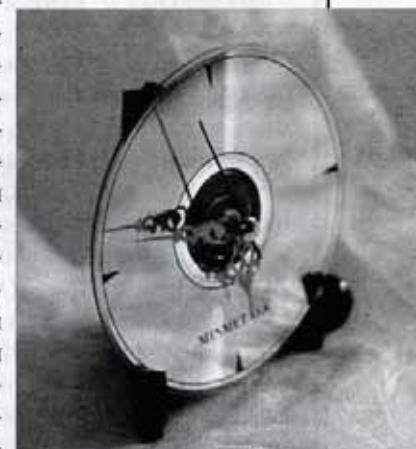
Немаловажним є те, що самі значні втрати при цьому несе малий бізнес, в основному створюючий новітні інноваційні рішення, здатні швидко знайти застосування в економіці країни. У країнах ЄС і в США малий бізнес, у значній мірі здійснюваний молодим поколінням країни, що переважає серед інших інноваційних інститутів, що створює і реалізує інновації в області високих технологій, практично не знає вищезазначених проблем у відносинах з адміністративними органами. Тому там і сильна динаміка розвитку інновацій, знижуються витрати і ризики цього виду діяльності [6]. Але при спробі скоординувати бізнес заходу і потоки управлінських рішень і грошових потоків з аналогічними українськими, вийде абсолютна нісенітніця через дії українських чиновників. Виникають високі ризики, що перешкоджають потоку інвестицій в українські інноваційні центри.

**Підсумок.** Таким чином, конкурентоздатність економіки країни багато в чому визначається відношенням держави до інноваційної діяльності. Відношення, що влада України виявляє до цього специфічного виду діяльності, знижує конкурентоздатність економіки. Негативне відношення до використання інтелектуального потенціалу, відкидає країну в розряд аутсайдерів у сфері науково технічного прогресу і добробуту нації.

Також справедливо відзначити, що вели-

кий бізнес України якщо і володіє деякими, нечисленними нематеріальними активами прагне розмістити свої активи за кордоном, беручи участь у мало приваблюючих проектах, дотримуючи інтересів які зовсім не мають нічого загального з інтересами країни в цілому. На даний момент, отримані в результаті інноваційної діяльності, продукти змінюють свою національну приналежність і носять марки закордонних фірм [7].

Українських вчених і фахівців залучають тільки в тому випадку, якщо іноземний партнер українського підприємства зацікавлений у цьому, а останній виявляє завидну активність, прагнучи бути вхожим в іноземний капітал. При цьому безпека і конкурентоздатність економіки країни враховується в останню чи чергу не враховується взагалі. Бачачи це, населення неохоче платить податки, щоб поповнити бюджет, включаючи і статті витрат на інновації, не бере участі у реформах, що стосується економіки й інноваційної діяльності [2].



Ні для кого не є секретом неймовірно високий рівень корупції в Україні, що несе для інноваційної діяльності значну шкоду. Корупція подібно корозії роз'їдає бізнес, здатний інвестувати в інновації. Практика світового інноваційного співробітництва показує, що значних успіхів можна досягти, якщо держава поводиться як корпорація, що ефективно бореться з внутрішніми зловживаннями і махінаціями менеджерів [5].

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. James Brian Quinn, Philip Anderson, and Sydney Finkelstein. *Managing Professional Intellect: Making the Most of the Best* // *Harvard Business Review*. 1996. March-April. P.71-80.
  2. Материалы докладов по текущей и перспективной конкурентоспособности стран мира на Комиссиях Центра глобальных индустрий Всемирного экономического Форума в Давосе в период с 1998 по 2004 годы.
  3. Лев Б. *Нематериальные активы: управление, измерение, отчетность* / Б. Лев; Пер. с англ. Л.И.Лопатникова. — М.: Квинто-консалтинг, 2003. — 240 с.
  4. Фатькина Л.П. Использование интеллектуальной собственности в качестве нематериальных активов предприятий // *Коммерциализация интеллектуальной собственности: проблемы и решения*. — М: Зело, 1996г.
  5. Глобализация и конкурентоспособность: стратегии успеха. Литовченко С., Дынин А., Панов П. и др., 2003
  6. *Intellectual Property Valuation*, By Michael J. Mard, Steven Hyden, James S. Rigby, Jr. Managing Directors of The Financial Valuation Group, April 20, 2000
  7. Морозов О.Ф. *Ціна думки – інтелектуальний капітал: Монографія*. -Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2005. – 280 с. ©





**ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ (см. BiP 2008, №3, стр. 24)**



## **ПРОЕКТ ИНСТРУКЦИИ О ПОРЯДКЕ ВЫПЛАТЫ АВТОРСКОГО ВОЗНАГРАЖДЕНИЯ ЗА РАЦИОНАЛИЗАТОРСКИЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ**

### **1. Общие положения**

1.1. Автор рационализаторского предложения, которому выдано удостоверение имеет право на вознаграждение.

Выплата вознаграждения осуществляется в соответствии с Положением по организации и проведению рационализаторской работы в АОЗТ "Предприятие" (далее Положение), настоящей Инструкцией, методикой определения экономической эффективности использования рационализаторского предложения в АОЗТ "Предприятие" и Методикой определения размера вознаграждения за рационализаторские предложения, не создающие экономии.

1.2. Факт использования рационализаторского предложения определяется в соответствии с нормами п.п.4.1-4.3 Положения.

1.3. Не признается использованием рационализаторского предложения экспериментальная проверка, изготовление и испытание опытного образца продукции, а также факт включения рационализаторского предложения в техническую документацию.

1.4. При использовании в одном объекте совместно нескольких рационализаторских предложений вознаграждение исчисляется и выплачивается по каждому рационализаторскому предложению в отдельности.

1.5. Вознаграждение за рационализаторское предложение распределяется между соавторами в процентном отношении по их письменному соглашению. Споры о распределении вознаграждения рассматриваются в судебном порядке.

Выплата вознаграждения не производится до представления письменного соглашения или решения суда о распределении вознаграждения между соавторами.

1.6. Комиссия по рационализации обязана по требованию автора в течение 15 дней со дня обращения ознакомить его с расчетом

вознаграждения.

1.7. Выплата вознаграждения производится на основании следующих документов:

удостоверения на рационализаторское предложение;

акта использования предложения или иного документа, подтверждающего факт использования рационализаторского предложения;

расчета суммы авторского вознаграждения;

соглашения соавторов о распределении между ними вознаграждения.

1.8. Срок давности по делам о выплате вознаграждения за рационализаторские предложения установлен в три года со дня извещения автора о начале использования рационализаторского предложения.

1.9. Размер вознаграждения за рационализаторское предложение определяется в зависимости от суммы годовой экономии, полученной в первом году использования предложения (первые двенадцать месяцев с начала использования), по следующей шкале:

Сумма годовой экономии (в МРОТ)	Вознаграждение за рационализаторское предложение
до 15	15% экономии, но не менее 1,5 МРОТ
от 15 до 45	10% + 1 МРОТ
от 45 до 90	7% + 2 МРОТ
от 90 до 450	5% + 4 МРОТ
от 450 до 1000	2% + 10 МРОТ
от 1000 и выше	1% + 20 МРОТ

1.10. Размер вознаграждения за рационализаторские предложения, не создающие экономии, определяется в соответствии с "Методикой определения размера вознаграждения за рационализаторские предложения, не создающие экономии". Размер вознаграждения в этом случае не может быть менее 1,5 МРОТ за одно рационализаторское предложение.

1.11. Генеральный директор АОЗТ "Предприятие" по представлению Комиссии по ра-

ционализации имеет право повысить размер вознаграждения за рационализаторские предложения, которые не могут быть широко реализованы, хотя и позволяют получить значительный эффект. При этом размер вознаграждения может быть увеличен не более, чем в три раза по сравнению с вознаграждением, которое начислено в соответствии с п.п. 1.9, 1.10 настоящей Инструкции.

1.12. Вознаграждение за рационализаторское предложение выплачивается в месячный срок со дня начала использования предложения.

1.13. Если во втором (третьем, четвертом или пятом) году объем использования рационализаторского предложения возрастает, то производится доплата исходя из максимального объема использования, достигнутого во втором (третьем, четвертом или пятом) году. Доплата вознаграждения производится в 2-х месячный срок по истечении второго (третьего, четвертого или пятого) года использования.

Эта норма применяется к рационализаторским предложениям, как создающим, так и не создающим экономии.

## **2. Методика определения размера вознаграждения за рационализаторские предложения, не создающие экономии**

2.1. Настоящая Методика устанавливает единый принцип определения размера вознаграждения за рационализаторские предложения, не создающие экономического эффекта.

2.2. Размер вознаграждения  $S$  за использование рационализаторского предложения определяется по формуле:

$$S = 1,5 \text{ МРОТ } k_3 k_c k_o$$

где МРОТ - минимальный размер оплаты труда, действующий на дату выплаты вознаграждения;

$k_3$  - коэффициент достигнутого положительного эффекта (таблица 1);

$k_c$  - коэффициент сложности решения (таблица 2);

$k_o$  - коэффициент объема использования предложения (таблица 3).

2.2. При определении размера вознаграждения величина МРОТ

учитывается на момент принятия решения о выплате вознаграждения, а если задержка с его выплатой произошла по вине администрации – на момент выплаты вознаграждения.

2.4. Вознаграждение за использование рационализаторского предложения выплачивается в порядке, установленном п.п. 1.10 - 1.13 настоящего проекта Инструкции.

### **3. Методика определения экономической эффективности использования рационализаторского предложения**

3.1. Настоящая Методика устанавливает единые правила определения экономической эффективности использования рационализа-

**Таблица 1**

#### **Коэффициент достигнутого положительного эффекта $K_3$**

Достигнутый положительный эффект	Значение $k_3$
Улучшение или достижение новых второстепенных характеристик технического организационного, управленческого решений или программного продукта	1.0
Достижение новых характеристик технического, организационного, управленческого решений или программного продукта	2.0
Достижение новых основных характеристик технического, организационного, управленческого решений или программного продукта	3.0
Достижение новых основных характеристик технического, организационного, управленческого решений или программного продукта, имеющих особо важное значение для функционирования объектов техники, способа их применения, организации работы служб, отделов и предприятия в целом	5.0

*Примечание: В настоящей таблице понимаются:*  
*под характеристиками – качественные и количественные показатели, характеризующие техническую, эксплуатационную, экономическую и другую эффективность решения;*  
*под второстепенными характеристиками – характеристики, не оказывающие существенного влияния на качество и выполняемые функции изделия, технологии и т.п.;*  
*под новыми основными техническими характеристиками – характеристики, являющиеся определяющими для изделия, технологии и т.п., без которых оно не может выполнять своего основного назначения.*

торских предложений и предназначена для расчета вознаграждения авторам использованных рационализаторских предложений.

3.2. Годовой экономический эффект представляет собой суммарную экономию всех ресурсов (труда персонала, материалов, капитальных вложений), которую получает АОЗТ "Предприятие" в результате использования рационализаторского предложения.

3.3. Определение годового экономического эффекта основывается на сопоставлении при-

веденных затрат по базовой и новой технике. Приведенные затраты представляют собой сумму себестоимости и нормативной прибыли:

$$Z = C + E_B K \quad (1)$$

где  $Z$  - приведенные затраты на единицу продукции (работы), руб;

$C$  - себестоимость единицы продукции (работы) руб;

$K$  - удельные капитальные вложения в производственные фонды, руб;

Таблица 2

Коэффициент сложности решения  $k_c$ 

Сложность решения	Значение $k_c$
1. Конструкция одной простой детали, изменение в электронной схеме одного элемента, изменение связи между элементами, изменение в способе очередности изменения операций, изменение характеристики ингредиентов вещества без изменения их состава; организационное решение, предусматривающее изменение связей, без изменения элементов, в управленческом решении мероприятия, затрагивающие только одно структурное подразделение, в программном продукте изменение формы представления документов или решений без изменения алгоритма их расчетов.	1.0
2. Конструкция сборной детали, несколько элементов электронной схемы, новое действие в способе, один ингредиент вещества, организационное решение, предусматривающее замену одного элемента, в управленческом решении мероприятия, затрагивающие два структурных подразделения, в программном продукте не основные изменения алгоритма.	2.0
3. Конструкция одного основного или нескольких не основных узлов устройства, один основной узел электронной схемы, одна основная операция способа, организационное решение, предусматривающее изменение связей между элементами	3.0
4. Устройство в целом, большая часть основных узлов электронной схемы, несколько основных операций способа, несколько основных ингредиентов вещества, в организационном решении изменение связей между элементами и замену нескольких из них, в управленческом решении мероприятия, обеспечивающие снижение общего числа персонала, необходимого для решения хозяйственных задач, в программном продукте изменение алгоритма, обеспечивающее существенное (не менее 50%) снижение временных затрат, необходимых на обработку информации или подготовку документов.	5.0
5. Устройства, способа, вещества особой сложности, не известные из доступных источников информации, организационное решение, предусматривающее использование нетрадиционных элементов, в управленческом решении, мероприятия, затрагивающие большую часть структурных подразделений, в программном продукте использование новых процедур и алгоритмов, не известных из доступных источников информации.	7.0

Примечание: В настоящей таблице понимаются:

**под простой деталью** – изделие, изготовленное из однородного материала без применения сборочных операций;

**под сборной деталью** – изделие, состоящее из нескольких простых деталей, соединенных неподвижно;

**под узлом** – часть устройства, состоящая из нескольких взаимосвязанных между собой деталей, выполняющая определенные функции в составе устройства (схемы).

Таблиця 3

Коэффициент объема использования  $k_0$ 

Объем использования предложения	Значение ко
Использование в 1-2 экземплярах, управленческое решение в одном структурном подразделении.	1.0
Использование в 3-10 экземплярах, управленческое решение в двух структурных подразделениях	2.0
Использование в 1-10 экземплярах, управленческое решение в одном или двух структурных подразделениях рационализаторского предложения со значением коэффициента $k_0$ равным 3.	3.0
Использование в 1-10 экземплярах, управленческого решения в одном или двух структурных подразделениях рационализаторского предложения со значением коэффициента $k_0$ равным 5.	5.0
Использование в крупном объеме (30-100), управленческое решение в большинстве структурных подразделениях.	7.0
Использование в объеме, превышающем 100 экземпляров, управленческое решение во всех структурных подразделениях	9.0

**Примечание:**

1. Объем использования способа определяется количеством устройств, узлов, деталей и т.п., изготовленных (отремонтированных, диагностированных) по способу, защищенному удостоверением на рационализаторское предложение.

2. Для способов, не связанных с изготавлением (ремонтом, диагностированием) устройств, схем, деталей и т.п. и веществ коэффициент объема использования ( $k_0$ ) устанавливается как для устройства, использованного в нескольких (1-10) экземплярах с учетом сложности способа и вещества.

$E_n$  — нормативный коэффициент эффективности капитальных вложений, принимаемый при расчетах равным 0.15.

3.4. При определении годового экономического эффекта должна быть обеспечена сопоставимость сравниваемых вариантов новой и базовой техники (организации труда, программного продукта и т.п.) по:

объему производимой с помощью рационализаторского предложения продукции (работ);

- качественным параметрам;

- фактору времени;

- социальным факторам производства и использования объекта рационализации, включая влияние на окружающую среду.

3.5. За базу сравнения при определении годового экономического эффекта принимают показатели техники (организации работы) имеющейся в АОЗТ "Гостиница Ленинградская", которая подлежит замене при использовании рационализаторского предложения.

3.6. Расчет годового экономического эффекта от использования рационализаторского

предложения производится по формуле:

$$\mathcal{E} = (Z_1 - Z_2) \cdot A_2 \quad (2)$$

где  $\mathcal{E}$  — годовой экономический эффект, руб;

$Z_1, Z_2$  — приведенные затраты единицы продукции (работы), производимой с помощью базовой и новой техники соответственно (организации труда, программного продукта), определяемые по формуле (1);

$A_2$  — годовой объем производства продукции (работы) с помощью рационализаторского предложения в расчетном году, в натуральных единицах.

С учетом формул (1) и (2) годовой экономический эффект рассчитывается по формуле

$$\mathcal{E} = [(C_1 + E_n K_1) - (C_2 + E_n K_2)] A_2 \quad (3)$$

3.7. Расчет экономической эффективности рационализаторского предложения подписывается руководителями плановых и экономических служб АОЗТ "Предприятие". При необходимости к расчету могут привлекаться сотрудники финансово-экономического отдела.



## ПРОЕКТ ИНСТРУКЦИИ О ПОРЯДКЕ ВЫПЛАТЫ ВОЗНАГРАЖДЕНИЯ ЗА СОДЕЙСТВИЕ РАЦИОНАЛИЗАТОРСКОМУ ТВОРЧЕСТВУ

1. Вознаграждение за содействие рационализаторскому творчеству (далее – вознаграждение за содействие) выплачивается:

- лицам, содействовавшим разработке и выявлению рационализаторских предложений (технических, организационных, управленческих, программного продукта);
- лицам, содействовавшим использованию рационализаторских предложений;
- лицам, проявившим инициативу в использовании рационализаторских предложений, опубликованных в источниках информации или применяемых в других организациях;

2. К работам, за выполнение которых могут выплачиваться вознаграждения за содействие, относятся:

- участие в теоретических и экспериментальных исследованиях, обобщении и оценке их результатов, подбор материалов экспериментальных исследований, информационных и иных материалов с целью выявления новых решений, оказание помощи в оформлении заявочных материалов;
- оформление заявочных материалов на рационализаторское предложение (печать, изготовление рисунков, чертежей и т.п.);
- конструкторская или технологическая проработка рационализаторского предложения, выполнение расчетов по их обработке;
- участие в отладке программного продукта (программы для ЭВМ или базы данных);
- участие в разработке технической или иной документации по рационализаторскому предложению;
- участие в изготовлении и испытании опытных образцов;
- участие в организации производства по использованию рационализаторских предложений;
- внесение предложений по улучшению используемого рационализаторского предложения;
- выявление и подготовка обоснованных предложений по использованию в АОЗТ "Предприятие" решений, опубликованных в

источниках информации, их доработка с целью применения в АОЗТ "Предприятие", если такая доработка не оформлена в виде самостоятельного рационализаторского предложения; составление и обоснование финансово-экономических расчетов с целью оценки эффективности рационализаторского предложения и определения суммы авторского вознаграждения;

3. Вознаграждение за содействие выплачивается сотрудникам АОЗТ "Предприятие" в том числе и авторам рационализаторских предложений. Вознаграждение за содействие может выплачиваться другим лицам, не связанным трудовыми отношениями с АОЗТ "Предприятие".

4. Выплата вознаграждения за содействие производится по представлению комиссии по рационализации решением Генерального директора АОЗТ "Предприятие".

5. Вознаграждение за содействие выплачивается только за непосредственное выполнение конкретной работы, предусмотренной п.2 настоящей Инструкции, и определяется по каждому рационализаторскому предложению отдельно.

6. Размер вознаграждения за содействие устанавливает Генеральный директор или Главный инженер АОЗТ "Предприятие" в зависимости от вида, объема, качества выполненных работ и полученного в результате этого эффекта.

7. Общий размер вознаграждения лицам, содействующим разработке и использованию конкретного рационализаторского предложения, не должен превышать размера авторского вознаграждения за данное рационализаторское предложение, выплаченное АОЗТ "Предприятие".

8. Вознаграждение за содействие выплачивается в двухмесячный срок со дня выплаты авторского вознаграждения.

9. Вознаграждение за содействие, предусмотренное настоящей Инструкцией, выплачивается независимо от других видов выплат.



**П. М. Цибульов**

доктор технічних наук, перший проректор  
Інституту інтелектуальної власності  
і права (Україна),  
лауреат Державної премії України

**В. Г. Зінов**

доктор економічних наук, декан факультету інноваційно-технологічного бізнесу Академії народного господарства при уряді Російської Федерації

**В. П. Чеботарьов**

кандидат економічних наук, заступник голови Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України

**Юджин Суїні**

доктор філософії, директор-розпорядник консалтингової компанії "Iambic innovation", експерт Європейської Комісії з питань інформаційних та комунікаційних технологій, інновацій та права інтелектуальної власності

## ПРОГНОЗУВАННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Продовження. Початок у попередніх номерах ВiР*

Патентні дослідження на різних стадіях процесу розроблення нової продукції.

Взаємозв'язок стадій розроблення нової продукції з патентними дослідженнями.

Одним з інструментів управління інтелектуальною власністю на етапі розроблення нового товару є використання патентних дослідень на всіх стадіях цього процесу. Такі дослідження проводять на основі патентної інформації.

Патентна інформація — це технічна та правова інформація, що міститься в офіційних періодичних публікаціях відомств інтелектуальної власності, які є в усіх країнах, де законодавством передбачена правова охорона об'єктів права інтелектуальної власності. Майже дві третини технічної інформації, що розкривається в патентній інформації, більш ніде не публікується. Загальна кількість патентних документів у світі сягає нині 40 млн. Як результат, патентна інформація є єдиною всеохопною добіркою систематизованої технічної інформації. Крім цього, патентні документи класифікуються за технічними галузями відповідно до єдиної детально розробленої Міжнародної патентної класифікації, що значно полегшує пошук потрібної інформації.

Для підприємств патентна інформація корисна передусім тим, що завдяки її оперативності вона може з успіхом використовуватись для стратегічного планування в сфері бізнесу. Вона дає змогу дізнатися про поточні дослідження та інновації раніше, ніж з'явиться на ринку відповідна продукція.

У галузі комерційної стратегії бізнесу па-



Цибульов П.М.

тентна інформація допоможе:

- відстежувати передові досягнення у Вашій сфері;
- знайти бізнесових партнерів;
- знайти постачальників і матеріали;
- відстежувати діяльність реальних і потенційних конкурентів;
- знайти відповідні ринки.

Технічна інформація, яка міститься в патентних документах, дозволить МСП:

- уникнути зайвих витрат на дублювання досліджень;
- виявити й оцінити технологію для ліцензування та передання технологій;
- знайти альтернативні технології;
- бути на сучасному рівні в певній галузі;
- знайти готові рішення стосовно технологічних проблем;
- знайти ідеї для подальших інновацій.

І, нарешті, патентну інформацію підприємство може використовувати для того, щоб:

- уникнути можливих проблем з порушен-

ням прав власників охоронних документів на результати науково-технічної діяльності;

- оцінити патентоспроможність власних винаходів;
- заперечувати проти видачі патентів, які знаходяться у протиріччі з патентом, що належить даному підприємству.

Найважливіша частина патентної інформації складається з офіційних публікацій відомств, відповідальних за правову охорону об'єктів промислової власності: винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг у кожній державі (національна патентна документація) та регіональних і міжнародних організацій з охорони інтелектуальної (промислової) власності.

Такими публікаціями є офіційні бюллетені промислової власності та описи до патентів на винаходи й корисні моделі. Офіційні бюллетені містять бібліографічну інформацію щодо зареєстрованих у країні об'єктів промислової власності, які охороняються в цій країні, а також зазвичай реферативну та графічну інформацію. Найповніше уявлення про винахід можна отримати при вивченні його опису, однак для визначення обсягу прав, що випливають з патенту, необхідно аналізувати формулу винаходу, що є складовою частиною опублікованого опису та публікується також і в офіційних бюллетенях.

Патентні дослідження проводять підприємства та організації відповідно до чинних з 01.01.1998 в Україні державних стандартів ДСТУ 3575-97 "Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення" та 3574-97 "Патентний формулляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення". Застосування цих стандартів є обов'язковим для підприємств, організацій та інших суб'єктів господарської діяльності, розробки яких фінансуються повністю або частково за рахунок державного бюджету. Однак для всіх інших розробників нової продукції та технологій проведення патентних досліджень, визначених цими стандартами, не менш необхідне. Вони дадуть змогу підприємцеві впевнено планувати свою ринкову стратегію; визначати доцільність вжиття заходів для отримання правової охорони винаходу, промислового зразка або знака для товарів і послуг; допоможуть уникнути порушення прав промислової власності інших суб'єктів господарської діяльності, а тим самим — значних фінансових санкцій; виявити можливості обійти або скасувати охоронний документ, що заважає реалізації виробничих планів підприємства.

За цими стандартами на всіх етапах

життєвого циклу об'єкта господарської діяльності — дослідження та обґрутування розробки, розроблення продукції, виробництво продукції та експлуатація чи застосування продукції — проводяться патентні дослідження, які передбачають пошук, відбір та аналіз опублікованої патентної й науково-технічної інформації, оформлення визначених стандартами документів. Обсяг (перелік країн публікації та глибина пошуку) інформації, що підлягає вивченню, зумовлений метою патентних досліджень на кожному етапі життєвого циклу ОПІВ.

Для проведення патентних досліджень необхідні відповідні інформаційні ресурси — упорядковані повні фонди патентної документації. Найбільші в Україні інформаційні ресурси (як української, так і зарубіжної патентної документації), придатні для проведення патентних досліджень, зосереджені в Фонді патентної документації громадського користування (ФГК) філії Українського



Рис. 1. Взаємозв'язок стадій процесу розроблення з патентними дослідженнями.

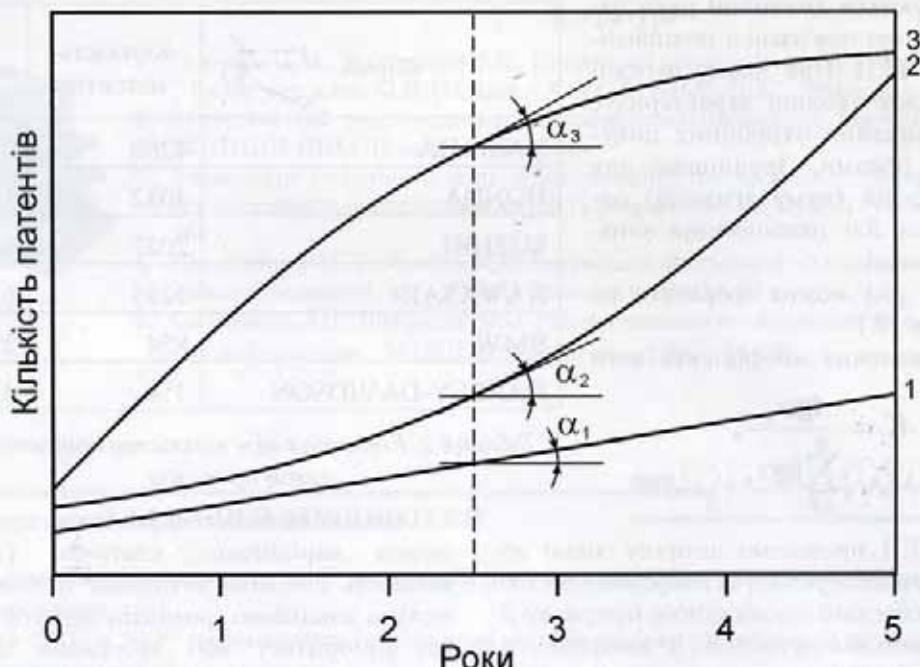


Рис. 2. Динаміка патентування, що пов'язана з поліпшенням окремих ТЕП.

інституту промислової власності – Українського центру інноватики та патентно-інформаційних послуг. Цей фонд містить офіційні бюллетені 53 країн та міжнародних організацій (переважно з 1993-1994 рр.) та описи до патентів України й розвинених країн світу (зарубіжні описи переважно на оптичних дисках), методичну та нормативно-правову літературу з питань інтелектуальної власності [1].

Взаємозв'язок стадій розроблення нової продукції з видами патентних досліджень показано на рис.1 [2, 3].

## Патентні дослідження на стадії пошуку нових ідей

Патентний пошук на стадії пошуку та відбору нових ідей, що був розглянутий раніше, є дієвим засобом досягнення мети.

Важливим на цьому етапі є значення вимог до продукції на основі патентних досліджень. У тексті патенту на винахід є розділ, у якому винахідник аналізує попередній стан розвитку об'єкта техніки, розкриває недоліки відомих технічних рішень і формулює вимоги до вдосконалення цього об'єкта шляхом визначення мети винаходу. Зіставлення таких цілей з вимогами, які висувають споживачі продукції, дають багатий матеріал для забезпечення конкурентоспроможності продукції через удосконалення саме цих її якостей, що є критичними з погляду користувача (техніко-економічного показника продукції – ТЕП).

Далі для кожного з виявлених ТЕП продукції складають динамічні ряди патентування винаходів (табл.1) [3].

В табл.1. у крайній лівій графі записується найменування ТЕП, що покращується (надійність, можливість відтворення, точність тощо), з числа виявлених під час аналізу текстів патентів.

У наступних п'яти графах таблиці, що відповідають п'ятьом останнім рокам, вказуються номери патентів на винаходи (корисні моделі), в яких ставиться завдання або формулюється мета, що пов'язана з поліпшенням цього ТЕП.

У нижчіх рядках таб-

Найменування ТЕП	Роки пріоритету, №№ патентів					
	1995	1996	1997	...	2003	2004
1	№...	№...	№...	...	№...	№...
2	№...	№...	№...	...	№...	№...
3	№...	№...	№...	...	№...	№...
Розподіл патентів за роками	П <sub>1</sub>	П <sub>2</sub>	П <sub>3</sub>	...	П <sub>n-1</sub>	П <sub>n</sub>
Зростання кількості патентів у часі	П <sub>1</sub>	П <sub>1</sub> +П <sub>2</sub>	П <sub>1</sub> +П <sub>2</sub> +П <sub>3</sub>	...	$\sum_{i=1}^{n-1} \Pi_i$	$\sum_{i=1}^n \Pi_i$

*Таблиця 1. Динамічний ряд патентування винаходів, що пов'язані з поліпшенням ТЕП*

лиці формуються динамічні ряди патентування, що пов'язані з поліпшенням цього ТЕП. При цьому передостанній рядок таблиці характеризує розподіл виданих охоронних документів за роками. Зручнішим для аналізу нижній (кумулятивний) рядок, в якому йде накопичення винаходів за роками.

Нижній ряд можна зобразити на графіку (рис. 2.)

Для виявлення коефіцієнта ваги

$$K_i = \frac{\operatorname{tg} \alpha_i}{\sum_{j=1}^n \operatorname{tg} \alpha_j},$$

кожного ТЕП проведемо дотичну лінію до кривих у точках перетину їх з вертикальлю, що відповідає середині дослідженого інтервалу й знайдемо тангенси кутів 1, 2 і 3. Коефіцієнти ваги кожного ТЕП у частках одиниці знайдемо за формулою:

де

$\alpha_i$  — тангенс кута нахилу дотичної лінії до кривої динаміки патентування  $i$ -го ТЕП;

$\sum_{j=1}^n \operatorname{tg} \alpha_j$  — сума тангенсів кутів дотичних ліній до кривих динаміки винахідницької активності всіх ТЕП цієї продукції.

Отже, забезпечення одного з найважливіших чинників конкурентності — відповідності якості продукції вимогам споживача — може базуватися не тільки на традиційній методиці, пов'язаній з проведенням опитувань та анкетування користувачів, але й на проведенні патентних досліджень, що пов'язані з аналізом таких розділів текстів патентних документів, в яких формулюються цілі й завдання винаходу.

#### Патентні дослідження на стадії відбору ідей

Одним з основних чинників, який необхідно брати до уваги при розробленні нового продукту є визначення частки ринку, яку він може потенційно завоювати. Для цього необхідно виявити фірм-конкурентів. Відповідь на це питання можна отримати на основі маркетингових досліджень ринку, що потребують великих витрат коштів і часу. Водночас можна використати для цього простішу процедуру патентних досліджень конкурентів на ринку, маючи на увазі наявну конкуренцію між кількістю отриманих ними патентів і зайнятостю цим продуктом часткою ринку, з одного боку, та кількістю отриманих патентів і вірогідністю виходу через деякий час (3-5 років) цього продукту на ринок — з іншого.

Фірма	Кількість патентів	Обсяг продажів, тис. од.
YAMAHA	4260	3856
HONDA	4032	1484
SUZUKI	2027	1171
KAWASAKI	1233	634
BMW	854	212
HARLEY-DAVIDSON	358	42

Таблиця 2. Кореляція між кількістю патентів та обсягом продажів

Аналіз активності фірм можна провести за двома варіантами: статично (загальна кількість патентів за певний часовий інтервал) та динамічно (розподіл патентів за роками пріоритету або зростання загальної кількості патентів для кожної фірми в інтервалі досліджуваного часу). У першому випадку формується перелік фірм, що активно патентують винаходи, пов'язані з удосконаленням цієї продукції. При цьому фірми ранжуються за ступенем активності в порядку зменшення кількості патентів, що їм належать [3]. Такий перелік дозволить виявити провідних фірм та оцінити займану на ринку певної продукції частку кожної фірми.

Беручи до уваги також кореляцію між винахідницькою активністю та витратами на дослідження з розробленням продукції, а також те, що ці витрати складають певну частину від обсягу продажів цього продукту, можна орієнтовно оцінити частку, яку займає фірма на ринку конкретної продукції в конкретній країні [4,5]:

$$\Delta_A = \frac{N_A}{\sum N_i},$$

де:

$N_A$  — кількість патентів на винаходи, пов'язана з удосконаленням певної продукції, що випущена в цій країні протягом визначеного періоду (5-10 років);

$\sum N_i$  — загальна кількість патентів на винаходи, пов'язані з використанням цієї продукції і які були видані в цій країні за одинаковий період.

Для ілюстрування взаємозв'язку між обсягом патентування та обсягом продажів відповідної продукції розгляньмо дані для провідних фірм у мотоциклетній галузі за 1981 - 1991 роками (табл. 2.) [4].

## Література



1. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. к.с.н. М.В. Паладія. - К.: ТОВ "Альфа-ПіК", 2004. - 56 с.
2. Методические рекомендации по проведению патентных исследований - М.: ВНИИПИ НПО "Поиск", 1987. - 174 с.
3. Управление качеством и конкурентоспособностью промышленной продукции на основе патентных исследований / Э.П.Скорняков - М.: ИНИЦ Роспатента, 2002. - 163 с.
4. Скорняков Э.П., Горбунова М.Э. Прогнозы и прогнозные оценки на основе патентных исследований. - М.: ИНИЦ Роспатента, 2002. - 84 с.
5. Скорняков Э.П., Горбунова М.Э. Маркетинговые исследования на основе патентной информации. - М.: ИНИЦ Роспатента, 1996. - 88 с. ©

**ВІНАХІДНИК**  
**БІР**  
**ПРАЦЮНДІВАТОР**

### ДЛЯ ВАШЕЙ БІБЛІОТЕКИ

Большинство материалов "BiP" актуальны длительное время, начиная с момента их опубликования.

С №1-2007 в "BiP" публикуются системные материалы, которые стали основой для справочных пособий:

1. "Інструменти підтримки інноваційності малих та середніх підприємств: досвід Польщі та Європейського Союзу". Приводятся практические схемы взаимодействия сфер бизнеса, местных и государственной администраций, научно-исследовательских учреждений и учебных заведений, а также негосударственных организаций поддержки предпринимательства.
2. "Управління інтелектуальною власністю". В основу авторы заложили принцип развития объектов права интеллектуальной собственности по жизненному циклу: идея – создание объекта права интеллектуальной собственности – приобретение прав на него – использование – правовая охрана.

Эти и многие другие материалы, публикуемые "BiP", пригодятся в вашей библиотеке. Подпишитесь на "BiP", начиная с №1-2007, вы можете через редакцию. Наши контактные данные на титульной странице журнала.



### ЛІСТИ ЧИТАЧІВ

#### Здравствуйте, дорогие друзья и единомышленники!

Очень рады были получить по подписке в патентный фонд Республиканской научно-технической библиотеки (РНТБ) (г. Минск) первый номер вашего замечательного журнала. Сожалеем, что получать его стали только с этого года! И очень рады, что в братской Украине есть подобное издание и изобретатели-рационализаторы всех стран соединяются!

В Беларуси вот уже 7 лет выходит журнал "Изобретатель", с которым библиотека тесно сотрудничает, более того директор РНТБ Сухорукова Раиса Никандровна – член редколлегии журнала. РНТБ – единственная в Беларуси обладательница крупного патентного фонда. Это уникальное собрание патентных документов 69 стран мира.

Патентный отдел РНТБ располагает единственным в республике универсальным фондом описаний изобретений, информацией о промышленных образцах, товарных знаках, патентно - правовой литературой, а также международными базами данных (БД) патентной информации.



Искренне Ваша, Татьяна Лычагина, зав. сектором  
рекламно-информационной работы отдела библиотечного маркетинга РНТБ ©





Денис Гордиенко

студент Национального  
авиационного университета

## СВЕТОМУЗЫКАЛЬНАЯ УСТАНОВКА "СКАНИРУЮЩИЙ ПРОЖЕКТОР"



Д. Гордиенко

Если у вас дома завалялось старое зеркало, линза, кусок пластиковой канализационной трубы, кусок фанеры и желание, то с этого всего возможно слепить довольно неплохую светомузыку. В крайнем случае все это можно купить, ну конечно кроме желания.

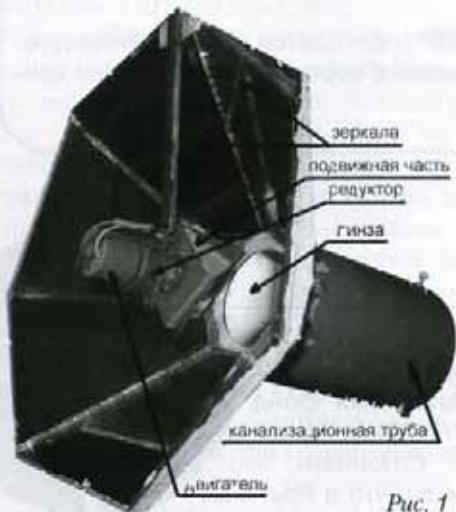


Рис. 1

И так, для этого нам нужны - 10 светодиодов видимого диапазона на 3В, (с узко направленным лучом), линза диаметром от 50 до 70 мм, канализационная труба диаметр 110 мм длина от 200 до 300 мм, небольшой кусок фанеры, зеркало чем тоньше тем лучше (легче резать такое), любой электродвигатель на 12В, ма-

ленький редуктор для понижения оборотов, клей.

Из фанеры и зеркала вырезаем 7 одинаковых трапециевидных деталей показанных на рис 2, из которых нужно будет собрать фигуру показанную на рис 3.

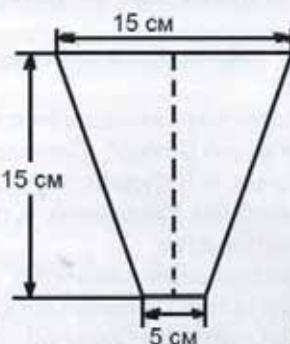
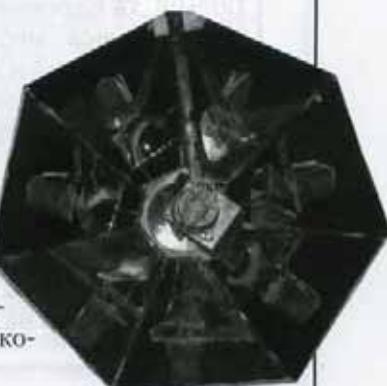


Рис. 2



Зеркало приклеивается к собранному каркасу любым строительным kleem на силиконовой основе.

Теперь перейдем к самой главной конструкции рис.4. По сути это многолучевой фонарь. Светодиодную матрицу нужно разместить примерно в 200 мм. от линзы. Но для разной выпуклости линзы будет и разная длина. Так что фокусировки придется достигать экспериментально, но особо сложной настройки изделие не требует. Соединение светодиодов и управление двигателем показано на общей электрической схеме. Схема отражения лучей света и привод врачающихся зеркал показаны на рисунках 5,6.



Рис. 4

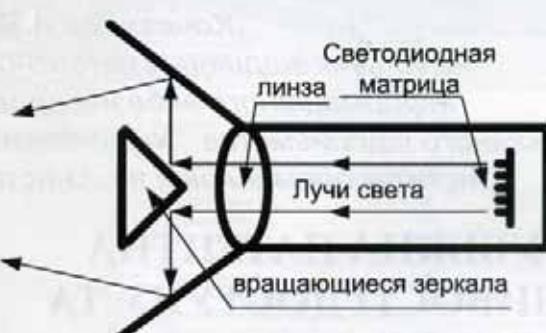


Рис. 5 Схема отражения лучей света

Привод нужно расположить по центру на против линзы. Расстояние, так как и угол между зеркалами выставляется экспериментально. Следующим этапом будет сборка всех частей в одно целое.

Также возможен и другой вариант данной установки. Вместо сложной в сборке семигранной фигуры похожую на цветок можно использовать более простой механизм, показанный на рис.7. Этот

механизм представляет собой рефлекторно подобную пластину металла (желательно алюминий, его легче выгнуть) обклеенного кусочками зеркала, который вращается. Этот механизм



Рис. 7

нужно закрепить вот таким образом рис.8.

Для данного устройства предлагается ниже указанная электрическая схема(рис.9). Здесь показано соединение светодиодов и простейшая на мое мнение схема управления направлением двигателя(M). Эта схема состоит из реле собранного на 4-х транзисторах и триггера.

Рис. 9

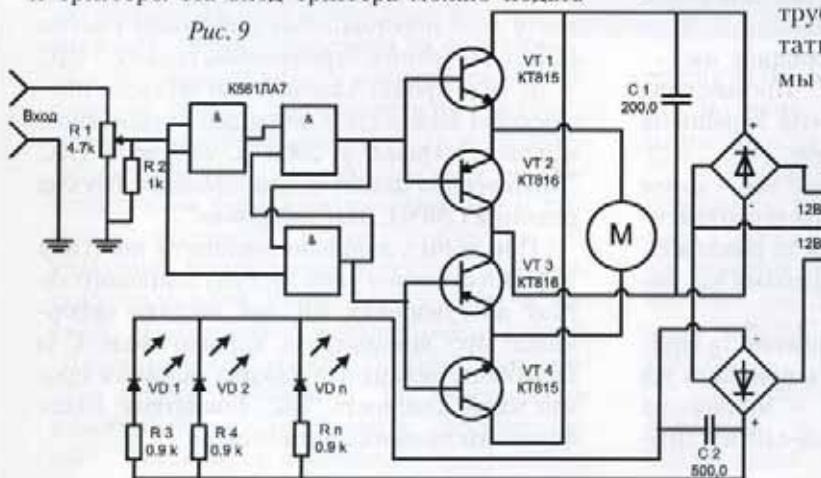


Рис. 6

низкочастотный импульсный сигнал, или звуковой низкочастотный сигнал (например от тр3 плазера). Принцип действия такой схемы заключается в

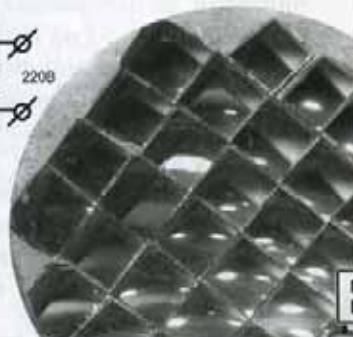
следующем. Например в стартовом режиме на первом выходе триггера "1" а на втором "0".

В таком случае открыты транзисторы VT 1 и VT 3, двигатель вращается за часовой стрелкой. При приходе импульса на вход схемы триггер резко меняет свое состояние, и теперь на первом выходе триггера "0" а на втором "1". Открываются транзисторы VT 2 и VT 4. Регулятором R 1 выставляется баланс между направлением вращения двигателя.

В данном устройстве используется два независимых один от одного источника питания. Так как при переключении двигателя происходит падение напряжения и светодиоды притухают. Транзисторы можно использовать любые, средней мощности. Логику можно тоже взять любую. Примечание: поскольку электрическую схему я расположил в отдельном пульте управления, то при выборе длины трубы нужно учесть место для схемы.



Рис. 8



**Рекомендації  
та консультації**

**Кочеткова А.В.**  
начальник відділення патентно-  
інформаційного забезпечення  
Державного підприємства "Український  
інститут промислової власності"

## НАЦІОНАЛЬНА ТА ЗАРУБІЖНА ПАТЕНТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: МОЖЛИВОСТІ ДОСТУПУ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Патентно-інформаційне забезпечення користувачів у 2007 році здійснювалося відповідно до "Заходів щодо реалізації основних завдань Державного департаменту інтелектуальної власності у 2007 році", ухвалиених Рішенням Колегії МОН України від 05.12.06 р. № 15/5-20. Забезпечення фізичних та юридичних осіб інформацією про об'єкти промислової власності (ОПВ), у тому числі забезпечення користувачів національною патентною документацією, є одним з головних завдань Державного підприємства "Український інститут промислової власності" (Укрпатент), який здійснює широкий спектр заходів, що забезпечують користувачів зазначену інформацією та формують в Україні базис для надання відповідними організаціями інформаційних і консультивативних послуг з питань інтелектуальної власності, сприяють підвищенню якості та оперативності зазначених послуг. Зокрема:

1. З метою забезпечення доступу широкого загалу користувачів до національної патентної документації здійснюється  **безоплатне поточне комплектування** патентних фондів визначених установ та організацій, у першу чергу органів національної системи НТІ України (у т.ч., УкрІНТЕІ, ДНТБ, територіальних ЦНТЕІ), офіційними виданнями Державного департаменту інтелектуальної власності (Держдепартамент) на паперових та електронних носіях:

— з 1993 року і по теперішній час — офіційним бюллетенем "Промислова власність" та описами до патентів України на винаходи на паперовому носіїв;

— з 2005 року і по теперішній час — цими ж офіційними виданнями Держдепартаменту на CD-ROM, які видаються та розповсюджуються паралельно з публікаціями на паперовому носіїв.

Поряд з цим, зацікавлені фізичні та юридичні особи мають можливість придбати усі зазначені офіційні видання — відповідна інформація, розміщена на веб-сайтах Держ-

департаменту (<http://www.sdip.gov.ua>) та Укрпатенту (<http://www.ukrpatent.org>). Необхідно відзначити, що перехід до публікації офіційних видань на CD-ROM забезпечив якісно нові, значно ефективніші можливості використання національної патентної документації, оскільки кожний патентно-інформаційний продукт на CD-ROM має потужну пошукову систему, оптимізував її зберігання, а також створив більш сприятливі, доступні умови для їх придбання, оскільки, наприклад, вартість річної передплати на бюллетень на CD-ROM більш, ніж втрічі нижча вартості передплати на його друковане видання.

2. Забезпечується доступ через веб-сайти Держдепартаменту та Укрпатенту до 10 Баз даних (БД), створених Укрпатентом, які містять відомості про ОПВ, у тому числі до 3-х БД, які містять відомості про заявки та патенти на винаходи. З дати створення доступ до 8 БД та бібліографічних даних і рефератів, включених до Спеціалізованої БД "Винаходи (корисні моделі) в Україні", надавався на  **безоплатній** основі. Починаючи з 1 червня 2007 року доступ до БД "Винаходи (корисні моделі) в Україні" надається безоплатно у повному обсязі, тобто до формул та описів до патентів України на винаходи таож.

3. Забезпечується  **безоплатний доступ** через веб-сайти Держдепартаменту та Укрпатенту до 8 інформаційно-довідкових систем (ІДС), створених Укрпатентом, із яких 5 ІДС — це міжнародні класифікації об'єктів промислової власності у перекладі українською мовою. Зокрема, у 2006 р. створено ІДС "Міжнародна патентна класифікація. Восьма редакція (2006). Базовий рівень".

При цьому, доцільно порівняти політику України стосовно умов доступу широкого загалу до створених БД, які містять інформацію про винаходи та корисні моделі, із політикою деяких зарубіжних відомств промислової власності. Так, Роспатент надає фізичним та юридичним особам:

**1. Безплатний доступ до баз даних, які містять:** бібліографічну інформацію, реферати (за заявками – формулу винаходу) та основне креслення щодо російських патентів та заявок на винаходи, опублікованих з 1994 р. (російською та англійською мовами); повні тексти російських патентів на винаходи (включаючи графічні матеріали), опубліковані в останньому бюллетені; інформацію щодо російських корисних моделей (формула та основне креслення), опублікованих в останньому бюллетені; інформацію щодо перспективних винаходів; повні тексти 6-ї, 7-ї та 8-ї (базовий та поглиблений рівень) редакцій МПК у режимі перегляду (без пошукової системи).

**2. Платний доступ (на договірних засадах)** до баз даних, які містять: повні тексти російських патентів на винаходи (включаючи графічні матеріали) з 1994 р.; повні тексти російських патентних документів з 1924 по 1993 р. включно у факсимільному виді; інформацію щодо російських корисних моделей з 1996 р. (пункти формули та основне креслення); МПК з пошуковою системою.

Розглядаючи питання щодо забезпечення користувачів національною патентною документацією доречно відзначити, що фахівцями Укрпатенту постійно проводяться роботи, спрямовані на її удосконалення, гармонізацію з міжнародними нормами та чинним законодавством України у сфері промислової власності та стандартизацію. Крім того, з метою забезпечення широкого кола користувачів інформацією стосовно основних етапів створення та уніфікації національної патентної документації фахівцями Укрпатенту вперше в Україні підготовлено методичний посібник "Патентна документація України", який видано друком у 2006 році. Для забезпечення можливості використання у регіонах України зазначеного посібника в професійних

та навчальних цілях у І-му кварталі 2007 року з дозволу Держдепартаменту здійснено безоплатну розсилку майже 200 його примірників 103 організаціям України. У лютому 2008 року вийшло друком 2-е видання цього посібника, виправлене та доповнене з урахуванням змін, що відбулися у нормативно-правовій базі стосовно промислової власності.

Укрпатентом систематично проводиться актуалізація міжнародних класифікацій ОПВ у перекладі українською мовою, яка пов'язана із внесенням змін та доповнень до чинних редакцій класифікацій і введенням у дію їх нових редакцій, що здійснюються під егідою Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Міжнародна патентна класифікація (МПК) є одним із найважливіших елементів довідково-пошукового апарату до патентних фондів. З 1 січня 2006 року у світовій системі охорони об'єктів інтелектуальної власності набрала чинності восьма редакція МПК, яка є результатом радикальної реформи, проведеної під егідою ВОІВ. У ході реформи восьма ре-



дакція МПК розділена на 2 рівні: базовий та поглиблений. ВОІВ передбачила різний порядок перегляду двох версій МПК:

– базовий рівень, який є відносно стабільною частиною МПК, буде переглядатись 1 раз на три роки. Скорочене позначення чергової редакції базового рівня МПК включає рік її чергового перегляду, наприклад - МПК (2006), МПК (2009), МПК (2012);

– поглиблений рівень МПК, як більш динамічний, постійно переглядається Спеціальним підкомітетом з поглиблених

рівня Комітету експертів Союзу МПК за прискореною процедурою, кожні три місяці можуть з'являтися нові класифікаційні рубрики (із зазначенням року та місяця їх введення, наприклад – 2006.01, 2007.10,



2008.04). Офіційна публікація нових версій поглиблого рівня МПК здійснюється ВОІВ тільки в Інтернеті.

У зв'язку з набуттям чинності з 1 січня 2006 року реформованої восьмої редакції МПК Укрпатентом у 2004-2006 роках організовано переклад з англійської мови на українську та видання друком, як додатків до офіційного бюллетеня "Промислова власність" №№ 9, 10, 12 за 2005 рік та №№ 1-3 за 2006 рік на паперовому носіїві "Міжнародної патентної класифікації". Восьма редакція (2006). Базовий рівень" (у 9-ти томах), яка набула чинності з 15 березня 2006 р. Завдяки прийнятому Держдепартаментом рішенням щодо процедури видання базового рівня восьмої редакції МПК у перекладі українською мовою, понад 30 установ та організацій України (у т.ч., 20 організацій національної системи НТІ – УкрІНТЕІ, ДНТБ, територіальні ЦНТЕІ), незважаючи на значні витрати на переклад та видання МПК, одержали зазначену класифікацію (як і раніше видані друком інші міжнародні класифікації ОПВ) на безоплатній основі.

ВОІВ відзначила, що будь-яке відомство промислової власності може обирати самостійно, який рівень реформованої МПК буде застосовуватись для класифікації своїх опублікованих національних патентних документів – базовий чи поглиблений, при цьому можливе застосування поглиблого рівня лише в деяких галузях. Починаючи з 2006 р. для класифікування національних патентних документів в Україні використовується комбінована система класифікування, що базується на восьмій редакції МПК, – **українська версія МПК (2006.01)**, яка включає не лише витяг з базового рівня МПК (2006), а і певну частину класифікаційних індексів та індексних кодів чинної версії поглиблого рівня МПК. Українська версія МПК - пошукова система з більшою деталізацією тих рубрик МПК, які визначені "Переліком галузей техніки, в яких класифікування патентних документів буде здійснюватись за поглибленим рівнем 8-ї редакції Міжнародної патентної класифікації", затвердженим Держдепартаментом. Використання української версії МПК дозволяє суттєво збільшити ступінь диференціації пошукових запитів у базах даних національних патентних документів, підвищити якість пошуку, знизити трудовитрати на його проведення.

Сифікаційних індексів та індексних кодів чинної версії поглиблого рівня МПК. Українська версія МПК - пошукова система з більшою деталізацією тих рубрик МПК, які визначені "Переліком галузей техніки, в яких класифікування патентних документів буде здійснюватись за поглибленим рівнем 8-ї редакції Міжнародної патентної класифікації", затвердженим Держдепартаментом. Використання української версії МПК дозволяє суттєво збільшити ступінь диференціації пошукових запитів у базах даних національних патентних документів, підвищити якість пошуку, знизити трудовитрати на його проведення.

У 2007 р. ВОІВ двічі здійснила перегляд поглиблого рівня МПК, у зв'язку з чим з 1 січня 2007 року набрала чинності версія МПК (2007.01), з 1 жовтня 2007 року – версія МПК (2007.10), а з 1 січня 2008 року – версія МПК (2008.01). Для забезпечення актуалізації української версії МПК Українським здійснюється переклад з англійської на українську мову текстів відповідних змін та доповинень. Запровадження української версії МПК (2007.10) здійснено наказом Держдепартаменту від 03.10.07 р. № 122. Станом на 1 березня 2008 р. чинною є версія МПК (2008.01). Але, оскільки індекси української версії МПК, починаючи з МПК (2007.10), не змінились, то в національних патентних документах позначення МПК залишилось без змін. Українська версія МПК не буде видаватися друком, оскільки значна її частина, що є витягом з поглиблого рівня МПК, часто змінюватиметься (до 4-х разів на рік), і ці зміни повинні оперативно знаходити відображення в українській версії



МПК, що може бути забезпечено лише в електронній публікації. У II кв. 2008 р. очікується введення в експлуатацію ІДС "Міжнародна патентна класифікація (МПК) 2008.04. Українська версія для класифікування національних патентних документів", у IV кв. 2008 р. – ІДС "Міжнародна патентна класифікація (2009). Базовий рівень".

У 2007 році організовано переклад з

англійської мови на українську брошури ВОІВ "Загальна інформація стосовно восьмій редакції Міжнародної патентної класифікації (МПК)". Брошура видана друком як додаток до офіційного бюллетеня "Промислова власність" № 12 за 2007 р. на паперовому носію і безоплатно розіслана усім організаціям, які отримують бюллетень відповідно до Реєстру безоплатної розсилки. Усі зацікавлені особи можуть придбати що брошуру. Відповідне інформаційне повідомлення розміщено на веб-сайтах Держдепартаменту та Укрпатенту 01.10.07 р.

З метою підвищення ефективності використання міжнародних класифікацій широкими колами науково-технічної громадськості України філією Укрпатенту - "Українським центром іноватики та патентно-інформаційних послуг" (УкрЦІПІ, <http://www.ip-centr.kiev.ua>), створені патентно-інформаційні продукти на CD-ROM з пошуковою системою, які містять міжнародні класифікації ОПВ у перекладі українською мовою, зокрема у 2006 р. — "Міжнародна патентна класифікація. Восьма редакція (2006). Базовий рівень", які розповсюджуються на договірних засадах.

Для забезпечення доступу широкого кола користувачів до національної та зарубіжної патентної інформації, необхідної для вивчення та аналізу в процесі створення, правової охорони та використання ОПВ, з 1999 р. функціонує Фонд патентної документації громадського користування (ФГК), який на сьогодні виконує функції загальнодоступної патентної бібліотеки і є єдиним в Україні найповнішим та найсучаснішим фондом патентної документації. Комплектування ФГК здійснюється з урахуванням державної політики, зорієтованої на інноваційний шлях розвитку України, та відповідно до патентно-інформаційних потреб науково-технічної громадськості України. Міжнародний обмін патентною документацією - основне джерело комплектування ФГК. Протягом

останніх трьох років особлива увага при комплектуванні ФГК приділяється патентній документації країн, з якими Україна здійснює або налагоджує міжнародне науково-технічне, у тому числі військово-технічне співробітництво. З 2005 року кількість таких країн, патентною документацією яких укомплектовано ФГК, збільшилась з 39 до 50. При цьому, протягом останніх років значна кількість патентних відомств перейшла до публікації своєї документації на оптичних носіях, а деякі припинили публікацію не тільки на папері, а й на CD-ROM і надають безоплатний доступ до неї через свої веб-сайти. Отже, загальний обсяг надходжень патентної документації певних країн у ФГК як на паперовому, так і на електронному носію, скорочується. Інформація про склад ФГК, а також інформація стосовно його щоквартальних поповнень публікується у відповідних розділах веб-сайтів Держдепартаменту та Укрпатенту.

Враховуючи сучасні тенденції та кардинальні зміни у формуванні світового патентного фонду і з метою популяризації знань у сфері застосування сучасних інформаційних технологій при використанні зарубіжних патентно-інформаційних ресурсів, фахівцями Укрпатенту приділяється належна увага проведенню заходів, що сприяють доступу користувачів різних категорій до зарубіжних патентно-інформаційних ресурсів та науково-технічної інформації, що надається безоплатно через Інтернет. З метою надання оперативної інформації щодо безоплатних зарубіжних БД патентної та непатентної інформації здійснюється:

1. Актуалізація "Переліку адрес зарубіжних патентних баз даних, до яких надається безоплатний доступ в Інтернет" та "Переліку науково-технічних баз даних та довідкових ресурсів, до яких надається безоплатний доступ в Інтернет", які створені та розміщені у відповідних розділах веб-сайтів Держдепартаменту (з 2004 р.) та Укрпатенту (з 2005 р.).

2. Постійний моніторинг нової інформації стосовно зарубіжних патентних баз даних, до яких надається безоплатний доступ в Інтернет.

3. Підготовка та розміщення на веб-сай-



таких Держдепартаменту та Укрпатенту повідомлень, які містять новини про безоплатні зарубіжні патентні БД.

У 2008 році Укрпатентом планується розробка посібника користувача "Патентна документація. Комплектування та можливості доступу до неї в Україні".

Як уже відзначалося, останнім часом у світовій системі інтелектуальної власності спостерігається тенденція припинення випуску зарубіжними патентними відомствами своєї патентної документації (буллетенів та/або повних описів) як на паперових носіях, так і на оптических дисках з наданням до неї безоплатного доступу через Інтернет. Таким чином, Інтернет стає єдиним засобом доступу до патентної інформації деяких зарубіжних країн.

Необхідно відзначити, що за останні 3-4 роки в регіонах України фактично збільшилися можливості безпосереднього доступу до зарубіжної патентної документації через Інтернет, що стало можливим завдяки:

- формуванню на державному рівні певних правових зasad побудови інформаційного суспільства
- прийняття ряду нормативно-законодавчих актів, а також здійсненню відповідних заходів, які забезпечують, зокрема, доступ до мережі Інтернет як обов'язкової умови для прискорення економічного та соціального розвитку України;

- постійним збільшенням БД зарубіжної патентної документації, доступ до яких надається зарубіжними патентними відомствами, міжнародними та регіональними організаціями інтелектуальної власності через Інтернет на безоплатній основі;

- поступовому оснащенню установ, організацій та підприємств, які проводять роботи, пов'язані із правою охороною ОПВ, або здійснюють патентно-інформаційне обслуговування громадськості, комп'ютерною технікою та підключенням її до Інтернет.

В Україні протягом останніх 10 років прийнято ряд законодавчих та нормативно-правових актів, які визначають стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, що, зокрема, сприятиме широкому доступу громадян та юридичних осіб до Інтернет-ресурсів (у тому числі і до зарубіжної патентної документації) та ефективному використанню їх можливостей для розвитку вітчизняної науки, освіти, культури. Зокрема, Указ Президента України "Про заходи

щодо розвитку національної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні" від 31 липня 2000 р. № 9282/000, Указ Президента України "Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій" від 20.10.2005 р. № 1497/2005, Постанова Верховної Ради України "Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні" від 1 грудня 2005 року № 3175-IV, Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки" від 9 січня 2007 року № 537-V, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.07 р. № 653 "Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2006-2015 роки", Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.09.07 р. №

805-р "Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 2007 рік, їх державних замовників та обсягів фінансування" та інші.

27 грудня 2007 року відбулося спільне засідання Колегії Міністерства освіти і науки України та Громадської колегії при МОН, на якому, серед інших питань, було розглянуто питання стосовно одного з напрямків діяльності Держдепартаменту – "Про стан та перспективи розвитку інформаційного забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності". Колегія відзначила, що Держдепартаментом проведено значну роботу з виконання заходів, спрямованих на підвищення рівня патентно-інформаційного забезпечення державної системи правової охорони інтелектуальної власності, широкого кола національних та зарубіжних користувачів. За результатами обговорення Колегія ухвалила "Заходи щодо реалізації основних завдань Державного департаменту інтелектуальної власності у 2008 році" та Рішення, яким передбачено пізку заходів у сфері патентно-інформаційного забезпечення, які мають бути здійснені у 2008 р. План заходів розміщений на веб-сайті Держдепартаменту в розділах "Плани діяльності" та "Новини" (від 12.02.2008), Рішення – на веб- сайтах Держдепартаменту та Укрпатенту у розділі "Новини" (від 12.02.2008). Виконання робіт, передбачених Рішенням, покладено Держдепартаментом на Укрпатент.





## 27 ЧЕРВНЯ 1918 РОКУ ВИДАНО "РЕГІСТРАЦІЙНЕ СВІДОЦТВО" № 1 НА ВИНАХІД

Забезпечення правової охорони інтелектуальної власності, складовою якої є й промислова власність, у сучасному світі стало невід'ємним атрибутом державності цивілізованої країни. В Україні перші кроки до здобуття даного атрибуту державності зроблено ще 90 років тому.



22 січня 1918 року Українська Центральна Рада IV Універсалом проголосила Українську Народну Республіку "незалежною вільною сувереною Державою Українського Народу". Поза увагою влади, яка тільки-но приступила до формування державних структур, не залишились справи винахідництва та охорони промислової власності, які Рада Народних Міністрів УНР доручила Народному міністерству торгу і промисловості (розмістилось у будинку по вул. Столипінській 55-б, тепер - О. Гончара). На початку березня в структурі міністерства було створено відділ винаходів та патентів у складі Технічного департаменту. У квітні при відділі винаходів створюється експертний комітет.

Після проголошення 29 квітня 1918 року Української Держави, відділ винаходів, фаховий потенціал якого було збережено, продовжив свою діяльність у складі Фабрично-заводського департаменту Міністерства торгу і промисловості. Проведенням експертизи винаходів, розглядом товарних знаків, фабричних рисунків і зразків у відділі займався експертний комітет, до складу якого, крім штатних урядовців, входили фахівці окремих галузей, представлених зацікавленими міністерствами. При відділі винаходів була своя канцелярія, спеціальна бібліотека, архів патентних списків і альбомів, зареєстрованих марок,

фабричних зразків та рисунків. Прийом заяв про видачу патентів та реєстрацію товарних знаків відділ розпочав 15 червня 1918 року. Щоб отримати охоронний документ на винахід, товарний знак чи фабричний зразок необхідно було, крім заяви, складеної за встановленим зразком, подати квиток Державної скарбниці про сплату на депозит відділу винаходів 30 крб., два примірники опису винаходу, два малюнки та приклести марки гербового збору (1 крб. за аркуш). Посвідчення відповідної державної установи про бідність заявника звільняло його від сплати грошового внеску за розгляд винаходу. Про видачу реєстраційних свідоцтв давалось офіційне оголошення (з зазначенням назви винаходу та імені його власника) в урядовому щотижневику "Державний Вістник".

27 червня 1918 року в Міністерстві торгу і промисловості Української Держави видано "Регістраційне свідоцтво" № 1 на винахід (як охоронне до видачі патенту). Таких свідоцтв Української Держави з 27 червня по 5 жовтня 1918 року відділом винаходів було видано 80.

17 вересня 1918 року гетьман затвердив ухвалену Радою Міністрів, підготовлену фахівцями відділу винаходів, постанову "Про зміну строків внесення оплати за винаходи, здійснення привілей та відновлення чинності свідоцтв на товарні знаки". Тим самим подовжувалась дія охоронних документів, виданих до 19.07.1914 р.

З літа 1918 року відділ винаходів гетьманського уряду працював над розробленням законопроекту про створення інституту патентних повірених. У подальшому планувалось приєднання України до Паризької конвенції. Однак започаткована в Україні 1918 року державна система охорони промислової власності з політичних причин припинила діяльність. До свого першого патенту Україні належало пройти довгий шлях.

Перші 10 патентів незалежної України на винахід видано у грудні 1992 року.

Станом на 01.04.2008 року в Україні зареєстровано з 1992 р. 224 455 охоронних документів на об'єкти промислової власності, в тому числі - 87 131 патентів на винаходи ©





Репортажі, виставки,  
конференції

## Є ТАКА СЛУЖБА. РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ОПІКУВАТИМЕТЬСЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ

Наказом Державного агентства України з інвестицій та інновацій за № 79 від 27 липня 2007 року було утворено державну бюджетну установу "Північний регіональний центр інноваційного розвитку". Мета створення центру – забезпечення інформаційно-аналітичної, методичної, організаційної та іншої підтримки інноваційного розвитку Житомирської, Київської, Черкаської та Чернігівської областей.

Це вже одинадцятий регіональний центр інноваційного розвитку, утворений Державним агентством України з інвестицій та інновацій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України "Питання утворення регіональних центрів інноваційного розвитку". Протягом травня-липня 2007 року Держінвестиції утворило десять регіональних центрів інноваційного розвитку у Дніпропетровську, Ужгороді, Києві, Вінниці, Луцьку, Харкові, Донецьку, Севастополі, Миколаєві та Львові, а також Київський центр інноваційного розвитку. Усі вони отримали свідоцтво про державну реєстрацію. Регіональні центри складуть національну мережу, яка має поєднати інноваційну інфраструктуру у регіонах, забезпечити сприятливі умови для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу.

Наш співрозмовник – директор Північного регіонального центру інноваційного розвитку **Олександр ШАРАЄНКО**.

- Олександре Анатолійовичу, роз'ясніть, будь-ласка, нашим читачам: для чого створений і чим буде займатися очолюваний вами центр?

- У Положенні про Північний регіональний центр інноваційного розвитку сказано, що він проводитиме аналіз інноваційного потенціалу, а також забезпечуватиме наукову та іншу підтримку впровадження програм і проектів інноваційного розвитку регіону. У тім числі – і через механізм програмно-цільового фінансування, відповідно до законодавства, на конкурсні основі науково-технічних програм і окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Серед інших завдань новоствореної установи – сприяння розвитку інформаційно-

консалтингового забезпечення інноваційної діяльності та інноваційного розвитку, підтримка процесу становлення та розширення регіональної інноваційної інфраструктури, а також реалізація пріоритетних напрямків інноваційної діяльності. Центр також відповідатиме за організацію взаємодії науково-дослідних, інноваційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади в питаннях інноваційного розвитку регіону.

- А кому він підпорядкований юридично і фінансово?

- Центр є бюджетною установою, яка належить до сфери управління Держінвестицій, і керується у своїй діяльності Конституцією та законами України, указами Президента та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України та Держінвестицій. Центр є юридичною особою, веде самостійний баланс, має рахунки в органах Державного казначейства, печатку, а також штампи і бланки. Центр є неприбутковою установою і надає послуги на безоплатній основі.

- У чому ж полягатиме практична робота центру?

- Відповідно до покладених на нього завдань Північного регіонального центру інноваційного розвитку готуватиме та поширюватиме довідково-інформаційні та рекламні матеріали про інноваційні проекти та продукцію, проводитиме семінари, конференції, маючи на меті поширення досвіду використання інноваційної продукції, сприятиме залученню інвестицій для створення та впровадження інноваційної продукції. Відповідно до законодавства України центр сприятиме залученню у господарський обіг об'єктів права інтелектуальної власності з метою збільшення капіталізації суб'єктів господарювання і підвищення їх конкурентоспроможності на внутрішніх та зовнішніх ринках, через програмно-цільовий механізм на конкурсній основі фінансуватиме проведення найважливіших прикладних науково-технічних розробок, які виконуються за державним замовленням, та проектів, у тому числі тих, що виконуються в межах міжнародного науково-технічного співробітництва, вестиме бази да-

них наукових та інноваційних розробок, перспективних для впровадження на підприємствах, проводимим системний аналіз ефективності застосування засобів державної підтримки, стимулювання інноваційної та науково-технічної діяльності.

Центр інноваційного розвитку також проводить експертно-аналітичні та проектні роботи, пов'язані з інноваційним розвитком та просуванням на ринок наукомістких інноваційних проектів, виконує попередню експертизу інноваційних проектів, забезпечує управління інноваційними проектами і їх супровід, готує висновки та пропозиції щодо застосування вітчизняних та іноземних інвестицій, у т. ч. кредитів, взаємодіє з суб'єктами трансферу технологій, здійснює пошук потенційних інвесторів та кредиторів для вітчизняних суб'єктів інноваційної діяльності, надання послуг з підготовки комплекту технічної, економічної та іншої необхідної документації до інноваційних та інвестиційних проектів, готує наукові обґрунтування пропозицій для подальшого прийняття управлінських рішень з питань реалізації державної інноваційної політики, проводить моніторинг ефективності реалізації інноваційних проектів та впровадження інноваційної продукції і поширює відповідні узагальнені дані, взаємодіє з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у проведенні спільніх заходів з активізації інноваційного розвитку. В арсеналі заходів нашої установи також навчання з питань інноваційної діяльності, сприяння створенню прийнятних та рівних умов для участі в інноваційній діяльності юридичних і фізичних осіб, представників малого і середнього бізнесу, великих компаній, мистецьких колективів і окремих фізичних осіб – винахідників та носіїв ідей, інформаційні та інші консалтингові послуги інвесторам з питань започаткування інноваційної діяльності в Україні, про потенційні інноваційні об'єкти інвестування, сприяння захисту законних прав та інтересів інвесторів у їх відносинах з державними органами під час підготовки та реалізації інноваційних проектів тощо.

## ОТ РЕДАКЦИИ

**Продолжается подписка на ежемесячный журнал "Винахідник і раціоналізатор" на 2008 год.**

Подписаться можно в любом отделении связи Украины, начиная с номера, следующего за месяцем подписки. Подписные индексы: для физических лиц 06731 – **цена подписки акционная**, для юридических лиц - 06732.

Подписаться также можно через подписные агентства "САММИТ", "Пресс-Центр", "Альянс", "Диада", "Идея".

- Хотілося, щоб ви детальніше зупинилися на відносинах з органами влади.

- Для виконання покладених на нього завдань центр має право одержувати в установленому порядку від органів державної влади та органів місцевого самоврядування необхідну інформацію, залучати працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наукових установ, вищих навчальних закладів за погодженням з їх керівниками до розгляду питань, що належать до компетенції центру.

Для здійснення контролю за діяльністю центру, виконанням покладених на нього завдань за рішенням Держінвестицій може утворюватися наглядова рада, з представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, зокрема й міжнародних фінансових і неурядових організацій, донорів, насамперед об'єднань підприємців та інвесторів.

- I останнє питання: як ви оцінюєте перспективи інноваційного розвитку у такому великому регіоні, як Київська та навколоїнні області?

- Як надзвичайно потужні та привабливі. Із свого боку ми зробимо все від нас залежне, щоб стимулювати цей процес. А тому запрошуємо до співпраці представників бізнесу, банківського капіталу, органи влади, громадських організацій підприємців.

### Довідка "КП"

Інновації – це ідеї та пропозиції (в багатьох випадках засновані на результатах відповідних спеціальних наукових досліджень і інженерних розробок), що можуть стати основою створення нових видів продукції чи значно поліпшити споживчі характеристики (технічні, економічні тощо) існуючих товарів, створення нових процесів, послуг, чи будь-чого, що може покращити "якість життя" людства.

Інновації відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку людської цивілізації, тому більшість держав намагаються підтримувати процес створення та впровадження інновацій.

*Інтерв'ю вів Петро ЗУБЕНКО ©*

**ВИНАХІДНИК** 



## ПІДСУМКИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ "ВИНАХІД-2007" ТА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ НА НАГОРОДУ ВОІВ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ З ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

В березні 2008 р. відбулося засідання Конкурсної комісії всеукраїнських конкурсів винахідницької діяльності, на якому підбито його підсумки та названо переможці конкурсу.

Конкурси "Винахід-2007" і на нагороду ВОІВ проводилися в усіх регіонах України за наказом голови Державного департаменту інтелектуальної власності.

Загалом на конкурс "Винахід-2007" подано 201 роботу. За галузевим розподілом найбільше робіт надійшло з медицини і фармакології (40), агропромислового комплексу (26), машинобудування та приладобудування (24), а також озброєння і військової техніки (21), а за регіонами – з м. Києва (56), Харківської (46) та Одеської (14) областей.

Всі конкурсні роботи пройшли кілька рівнів відбору. На першому етапі їх попередньо оцінювали за критеріями, визначеними у Положенні про конкурс. Керуючись цією оцінкою, Оргкомітет відібрал роботи, які перейшли до другого туру. Попередня оцінка показала, що рівень конкурсних робіт у цьому році був таким високим, що до другого туру потрапило майже 90% всіх поданих робіт.

Роботи другого туру розглядала Експертна група. Проводячи повторну оцінку, експерти брали до уваги якісні показники – актуальність, глибину і оригінальність технічного рішення, нестандартний підхід до вирішення технічної задачі та ін. За результатами другого туру Експертна група визначила претендентів на перемогу в окремих номінаціях і подала свої пропозиції на розгляд Конкурсної комісії.

Виносячи рішення Конкурсна комісія керувалася такими принципами:

- кількість балів, набрана за результатами первинної та повторної оцінок, зважується в

сукупності з іншими аспектами роботи;

- враховується якість патентного захисту (перевагу віддавали 20-річним патентам на винаходи перед деклараційними і винаходами - перед корисними моделями);
- береться до уваги думка експерта, що проводив оцінку;
- аналізуються актуальність роботи та її належність до пріоритетних напрямів розвитку країни, переконливість економічних розрахунків та реальний попит розробки у народному господарстві.

На перше місце в абсолютній номінації запропоновано винахід, який за всіма цими критеріями є безперечним лідером. Особливо відзначається актуальність теми енергозбереження і підвищення ефективності використання енергоресурсів, в рамках якої здійснено винахід. Також є важливим, що ця розробка вже зацікавила ряд обласній, які готові до її впровадження і подальшого використання.

### Абсолютна номінація "Кращий винахід року - 2007"

#### I місце

**Винахід:** Спосіб інтенсифікації спалювання твердого палива

**№ патенту:** 78474

**Патентовласники:** Приватне підприємство "Радикал - плюс", Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-виробнича компанія "Укртранском"

**Автори:** Столяренко Геннадій Степанович, Вязовик Віталій Миколайович, Водяник Олег Володимирович, Марцінишин Юрій Данилович, Бадко Геннадій Юрійович

**Галузь:** енергетика

**Регіон:** Черкаський

В основу винаходу поставлено задачу доповнити термічну складову активації процесу горіння електронною, хвильовою, електроакустичною активацією, забезпечивши максимум енергозбереження.



мальну ступінь вигорання вуглецю з твердого палива.

Суть винаходу полягає в горінні паливно-повітряної суміші в електричному полі. Це призводить до зниження енергії активації всіх ендотермічних стадій реакції горіння за рахунок утворення атомів кисню, радикалів вуглецю та кисневмісних радикалів. Результатом є збільшення ступеню вигорання палива, економії палива на теплоелектростанціях, зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферу.

Впровадження винаходу дозволить створити установку інтенсифікації горіння твердого палива для діючих котлів будь-якої потужності, не потребую змін або перебудови топок котлів. Електричне обладнання для створення електричного розряду та низькотемпературної плазми стандартне. Кatalізатори, що використовуються — загальнодоступні.

Економічний ефект від економії палива по Україні може сягати 3,4 млрд. грн.

Винахід захищено 20-тирічним патентом України.

Подані заявки на патентування у 9 країн світу.

### ІІ місце

**Винахід: Електрична машина з повітряним охолодженням**

№ патенту: 80177

**Патентовласники:** ДП завод "Електроважмаш"

**Автори:** Курочкин Генадій Іванович, Євзікова Емануелла Гіршевна, Лейбович Анатолій Романович, Іванов Віктор Олексійович, Грівін Сергій Анатолійович

**Галузь:** енергетика

**Регіон:** Харківський

Винахід відноситься до електромашинобудування, а саме до тягових генераторів, і стосується охолодження електрических машин з розімкнутим циклом вентиляції.

В основу винаходу поставлене завдання зменшення витрат потужності на охолодження електричної машини.

Ціль досягається шляхом зміни системи вентиляції активних частин з паралельної на послідовну.

Винахід може бути використаний у тягових електрических машинах тепловозів.

Економічний ефект від впровадження винаходу може становити 9 млн. грн. для одного тепловозного парку у 10 локомотивів.

Винахід захищено 20-тирічним патентом на винахід України.

### ІІІ місце

**Винахід: Монтажний накидний універсальний ключ**

№ патенту: 81524

**Патентовласники:** Харківське державне авіаційне виробниче підприємство (ХДАВП)

**Автори:** Бабенко Анатолій Миколайович, Старченко Олег Віталійович, Белов Сергій В'ячеславович

**Галузь:** машинобудування та приладобудування

**Регіон:** Харківський

Винахід відноситься до ручного інструменту для збирання і розбирання наїзних з'єднань деталей та вузлів та може бути використаний у різних галузях народного господарства.

Інструмент за новим технічним рішенням відрізняється спрошенням конструкцією та збільшенням функціональністю, дає можливість роботи з гайками у важкодоступних місцях і на площині. Подовжується також термін служби інструменту.

Винахід може бути використаний підприємствами практично усіх галузей промисловості, транспорту та всією мережею автосервісу.

Використання винаходу дозволить скласти конкуренцію імпортним аналогам за рахунок більшої функціональності ключа, збільшення терміну його використання та забезпечить вітчизняні підприємства якісним, функціональним та недорогим інструментом.

Винахід захищено 20-тирічним патентом України.

У номінації "Кращий винахід серед молоді" рішення Конкурсної комісії базувалося на рейтингу балів та думці експерта, який проводив оцінку. Крім того, Конкурсна комісія брала до уваги загальний склад авторських колективів робіт-претендентів і надала перевагу тим роботам, де визначальний внесок зроблено саме молодим автором.

**Кращий винахід – 2007 серед молоді**

### I місце

**Комплекс винахідів: Машина відцентрового типу для розсівання мінеральних добрив**

№ патенту: 77024

**Пневматична машина для розсіювання мінеральних добрив**

№ патенту: 74690

**Патентовласники:** Національний науково-виробничий центр "Інститут механізації та електрифікації сільського господарства" України



райнської академії аграрних наук

**Автор:** Адамчук Олег Валерійович (27 років)

**Регіон:** Київський

Винаходи відносяться до галузі сільськогосподарського машинобудування і можуть бути використані в машинах для розсіювання мінеральних добрив по поверхні поля.

Від рівномірності розсівання мінеральних добрив безпосередньо залежить рівень підвищення урожайності сільськогосподарських культур (підвищення рівномірності розсіювання на 1% підвищує врожайність також на 1%). Крім того, нерівномірність у розсіюванні добрив, на ділянках з найбільш високими їх дозами вирощений врожай має підвищений вміст нітратів, а також нітрати попадають у ґрунтові води, що заражає навколошнє середовище.

Конструкція робочої поверхні розсіювачів агрегатів виконана таким чином, що забезпечує рівномірність розсіювання мінеральних добрив у 2 рази кращу, ніж звичайні агрегати. Протягом року машини за винаходами економлять близько 10 відсотків добрив, що вносяться на поля, при цьому їх застосування запобігає забрудненню навколошнього середовища надмірною кількістю хімічних сполук, які розносяться вітром та потрапляють у ґрунтові води.

Винаходи захищено 20-тирічними патентами України.

**ІІ місце**

**Винахід:** Способ визначення форми і розмірів фактичної поверхні контакту взаємодіючих тіл

**№ патенту:** 60780

**Патентовласники:** Левченко Володимир Миколайович

**Автори:** Левченко Володимир Миколайович, Ахлеєтін Олександр Володимирович (27 років)

**Регіон:** Харківський

Винахід відноситься до вимірювальної техніки і може бути використаний при дослідженні процесів контактної взаємодії різних тіл, одне з яких, принаймні, виконано з прозорого матеріалу, в тому числі процесів обробки тиском.

При малих зусиллях навантаження (на приклад при згинанні тонкої смуги прозорим інструментом) поверхня контакту не проявляється частково або повністю на поверхні прозорого тіла, що контактує з іншим (непрозорим) тілом. Це пов'язано з тим, що зусилля навантаження недостатньо для того, щоб зробити непрозору (матову) вказану поверхню.

За винаходом, до взаємодії тіл на поверх-

ню одного з них, по якій відбувається контактування з прозорим тілом, наносять тонке еластичне покриття, поступовою зміною кута реєстрації знаходить положення, в якому розміри видимого контакту є найбільшими, вимірюють величину цього кута і здійснюють реєстрацію контакту. Винайдено, що оптимальний кут реєстрації — 49°.

Споживачами винаходу можуть бути науково-дослідні інститути, вищі училища заклади, наукові підприємства.

Винахід захищено 20-тирічним патентом України.

**ІІІ місце**

**Винахід:** Препарат для лікування опіків на основі клітин хоріону, спосіб його приготування і спосіб лікування

**№ патенту:** 74976

**Патентовласники:** Інститут проблем крібіології та кріомедицини Національної академії наук України

**Автори:** Гончарук Олена Іванівна, Петренко Тетяна Пилипівна, Парфьонова (Тімон) Вікторія Володимирівна (25 років), Павленко Ольга Володимирівна (25 років), Грищенко Валентин Іванович

**Регіон:** Харківський

Винахід відноситься до медицини та може використовуватись для лікування опіків різного ступеня важкості.

За винаходом, препарат клітин хоріону, який вперше отримано з тканин хоріону людини містить велику кількість стовбурових клітин та біологічно активних речовин, що забезпечує швидке загоювання опікових ран. Цей препарат у порівнянні з аналогами діє швидше та має не тільки стимулюючий, але й замісний ефект.

Препарат використовувати економічно вигідно, завдяки високому лікувальному ефекту та джерелу отримання (утильний післяабортний матеріал).

Винахід захищено 20-тирічним патентом України.

Загалом Конкурсна комісія вирішила нагородити Дипломами Департаменту інтелектуальної власності переможців конкурсу у 34 номінаціях.

Крім того, Конкурсна комісія винесла рішення щодо переможця Всеукраїнського конкурсу Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) для підприємств з інноваційною діяльністю. Ним стало приватне підприємство "Ламідан" (м. Одеса).

Завершення конкурсів приурочене, як і в минулі роки, до святкування Міжнародного дня інтелектуальної власності, в рамках якого відзначатиметься, зокрема, 90-річчя системи інтелектуальної власності України.



## НОВАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ І КОРИСТЬ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА Проблеми і шляхи їх подолання

BiP продовжує публікацію ексклюзивних матеріалів за результатами Всеукраїнської конференції "Вітчизняні прикладні науково-технічні розробки для малого і середнього бізнесу. Проблеми комерціалізації і шляху їх подолання". Конференція проходила 28.11.2008, як офіційний захід у рамках Міжнародного промислового форуму в Міжнародному виставковому Центрі (м. Київ). Редакція чекає відгуків читачів на порушенні учасниками питання.

### АНАТОЛІЙ РОБЕРТОВИЧ ПАВЛЕНКО

Працює в Міжнародному відкритому університеті розвитку людини "Україна" на посаді професора факультету біомедтехнологій. Він розповів про наступне. Скорі буде 20 років, як він займається вивченням і виробництвом пристройів, які нейтралізують негативний вплив на людину і на все живе, випромінювань, які витікають з надр комп'ютерів і іншої електронної техніки.

- В Європі впродовж 2000-2004 років перевіряли ці явища і підтвердили, що існують негативні дії електроної техніки, включаючи комп'ютери і мобільні телефони, на людину. На його генну і імунну системи. Особливо на діток.

Пристрої, які для захисту здоров'я людини виготовляються в Україні, застосовуються в багатьох державах. Був організований їх випуск в Болгарії. Вони вже виготовляються і застосовуються у Франції, де нашими українськими пристроями користуються близько року. Але перед цим, біля 2-х років там перевіряли їх ефективність. Готуються до випуску пристройів для Канади. А ось в Україні, лагодяться перешкоди тому, що вже визнано і в Росії, і в Німеччині, і в інших державах. Я не став чекати, поки держава щось дастіть. Я зрозумів вже давно, що треба виходити на захід. Пристрої, які ми випускаємо - це захист генофонду нації. Але кому в Україні хочеться вносити зміни в стандарти, що є на сьогодні? Якому працедавцю захочеться обмежити в часі роботу своїх співробітників перед комп'ютером або платити їм яку-небудь компенсацію за перевищення нових норм? Як раніше видавали молоко або соки "за шкідливість"? Або додатково заплатити за установку захисних пристройів?

Працедавцю легше один раз домовитися або називаючи речі своїми іменами, розрахуватися з "вченим авторитетом" або з групою осіб, щоб одержати від них письмовий висновок про відсутність шкоди на тій простій підставі, що техніка "пройшла сертифікацію" і, більше не згадувати про те, що здоров'ю співробітників



А. Павленко

завдається шкоди. А те, що сертифікація не включає ті шкідливі показники, які виявлені і визнані міжнародним співовариством і Всесвітньою організацією охорони здоров'я — ім байдуже. В Україні є група людей, яка, використовуючи свої високі посади і, будучи авторитетними в класичній науці "старої школи" або займаючи ключові пости в системі інтелектуальної власності — ці люди просто заперечують існування інших шкідливих компонент електромагнітних випромінювань, застосовуючи для цього класичні, але на сучасному етапі, застарілі підходи і аргументи. У Франції результативність наших розробок була зафіксована спеціальними приладами у присутності судового виконавця. Так, в Україні, ми подавали позов до суду на Державний департамент інтелектуальної власності, ці оригінальні документи, які вже не вимагають доказів їх в суді, і повинні прийматися, як доведені — українським суддею примітивно і безпідставно не були взяті до уваги. Нонсенс. Правосуддя "по нашему"? Хай явно суб'єктивно, не об'єктивно — але спробуй ще, позивач, знайди грошей на держміто, і далеко недешеві консультації юристів та опротестуй. А скільки сил і часу це віднімає? Адже той, хто порушує українські закони ігноруючи факти — ніяк не відповідає. Він залишається без покарання. Ось і ще одна проблема в Україні. Безкарність наближених до влади. Це ще одна важлива державна проблема, яку вирішувати треба на державному рівні і ніяк інакше.

Ми багато років проводимо, з відома груп людей, спостереження ефективності захисних властивостей пристройів, які реалізуємо. Навіть зміна стану крові людини для вищезазначених "фахівців" не очевидні. Вони не знають і намагаються не визнавати нових сучасних приладів, які наочно підтверджують результати наших груповох міжнародних досліджень і спостережень. Вони посилаються на те, що прилади і устаткування, які є в їх розпорядженні — не пока-

зують те, що ми намагаємося їм показати на новій сучасній техніці.

І поки наша держава не оберне на це увагу, поки в ньому ігноруватиметься здоров'я людини і його потомства, якщо покласти це на одну чашу вагів, а на другій — лежатимуть гроші. Гроші для чиновників — будуть вагоміші. Це, на жаль, стосується і українських судових органів. І все це — явна системна проблема. І вона вимагає рішення на державному рівні. Необхідно вивчати зарубіжний досвід. Необхідно вчитися у розвинених держав тільки з високим життєвим рівнем їх населення. Необхідно навчитися ефективно боротися з корупцією в державі на всіх її рівнях. Необхідно міняти підходи державних служителів до збереження і підтримки здоров'я і благополуччя людей, що живуть у всієї державі Україна, а не тільки в їх сім'ях.

#### \*От редакции

Похоже, это как раз один из случаев непонимания учеными изобретателей, о котором написано в BiP №4-2007 из книги "Идеи должны работать" авторов Г. Калитича,

В.Джелали, Г. Андрощука: В словах американского организатора производства Генри Форда "емко и живо выражено не лишенное оснований мнение, что профессионализм исторически дискредитировал себя как оценщик принципиально новых идей". А вот и сами слова талантливого человека, сказанные еще в давние-давние времена: "**Специалисты вредны тем, что они скорее других найдут недостатки новой идеи и тем самым помешают ее применению**".

К этому добавим цитату 2007 года от нашего с вами современника — изобретателя Игоря Таршинова (г. Киев, BiP 9-2007): "**Изобретатель достаточно ленивый и безграмотный человек. Почему ленивый? Лень крутить гайки — пора придумать автомат. Почему безграмотный? Все знают, что это невозможно, только изобретатель этого не знает**".

А выводы, уважаемый читатель — делайте сами ◊

## ОТ РЕДАКЦИИ

Материалы в BiP публикуются на языке автора, которому представляется такая возможность для подачи материала в расчете на ту аудиторию, до которой хочет донести свою информацию автор, на — знающих *русский язык*, или — знающих *українську мову*. Авторы — выбирают сами. Так сложилось, что основными языками для публикаций стали русский и украинский языки. Почему больше русский? Просто. BiP принимает участие во многих международных мероприятиях. Ведь целая "армия" выходцев-эмигрантов из бывшего СССР, проживая за пределами Украины (а "русскочитающих" наших представителей за рубежом — больше), являются читателями BiP и, одновременно переводчиками с русского или украинского языков, на язык страны проживания читателя.

## РАЗДЕЛЫ ЖУРНАЛА

- новости науки и техники;
- школа изобретательства;
- инновационная деятельность;
- новые решения, разработки, технологии и проекты (изобретатели предлагают для бизнеса и производства);
- правовая охрана объектов интеллектуальной и промышленной собственности;
- коммерциализация научно-технических разработок и трансфер технологий;
- репортажи, выставки, круглые столы, конференции и конкурсы;
- из истории изобретательства;
- творчество молодых;
- методические рекомендации;
- консультации и комментарии;
- письма читателей
- точка зрения
- интеллектуальный потенциал Украины



## Требования к электронным версиям статей

1. Электронная копия (CD-R, CD-RW) материала подается одновременно с распечаткой статьи (либо передается в редакцию по электронной почте).

2. Для набора текста необходимо использовать текстовый редактор Microsoft Word.

3. Рисунки и фотографии принимаются отдельно от основной статьи в формате EPS или TIFF (для чёрно-белых — цветная палитра Grayscale, для цветных — CMYK) с разрешением не менее 300 dpi для черно-белых иллюстраций и для цветных рисунков и фотографий (В случаях с рекламными блоками — также). Рисунки выполненные при помощи программных пакетов математической или статистической обработки, должны быть конвертированы в вышеуказанные форматы.

4. Надписи и тексты в графических файлах должны быть переведены в кривые. ◊